

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет економіки та управління
Кафедра бізнес-економіки та підприємництва

Освітньо-професійна програма «Економіка агробізнесу та агротрейдинг»
Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність 051 «Економіка»
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Форма навчання: очна (денна)

**КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА
СКУДНОГО ДМИТРА ОЛЕГОВИЧА**

на тему:

**«ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО
ПІДПРИЄМСТВА»**

*Робота виконана з дотриманням основних принципів та фундаментальних
цінностей академічної доброчесності _____ Скудний Д.О.*

Науковий керівник:

канд. екон. наук, доц.

_____ Олександр НИЧИПОРУК

Робота допущена до захисту перед ЕК «__» _____ 2024 р. протокол № __

Зав. кафедри бізнес-економіки
та підприємництва,
докт. екон. наук, проф.

_____ Інна РЄПІНА

Київ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА	5
1.1 Поняття та види ефективності діяльності підприємства	5
1.2 Методичні засади оцінювання ефективності діяльності аграрного підприємства.....	12
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»	20
2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»...	20
2.2. Аналіз фінансово-економічного стану ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»	25
2.3. Оцінка ефективності діяльності підприємства ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»	31
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»	37
3.1. Напрями підвищення ефективності діяльності ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»	37
3.2. Обґрунтування економічної ефективності заходів щодо підвищення ефективності діяльності ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»	46
ВИСНОВКИ.....	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	54

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасні умови розвитку аграрного сектору економіки в контексті зростання міжнародної економічної інтеграції вказують на необхідність акценту на вирішенні проблем, пов'язаних з ефективним розвитком підприємств агробізнесу. У процесі перетворень більшість сільськогосподарських підприємств потрапили у складну ситуацію через недосконалість системи організаційно-економічних та фінансово-кредитних механізмів. Окрім того, з початком повномасштабної війни в країні більшість вітчизняних аграрних підприємств погіршили результати своєї діяльності. Отже, актуальною є проблема підвищення ефективності діяльності аграрних підприємств.

Теоретико-методичні та практичні аспекти ефективності діяльності підприємств досліджували Березіна Л.М., Белобородова М. В., Зайченко К. М., Бибченко А. В., Брагіна О.С., Васюта В. Б., Гарафонова О. І., Горобець Т.А., Грещак М.Г., Грицаєнко Г. І., Гузь Д.О., Гуменюк М. М., Діденко Є. О., Ємельянов О. Ю., Кваско А. В., Козирєва О., Левчук Т.М., Маркова Т., Мінеєв В.С., Морозова О.Г., Отенко І. П., Петков О. І., Петрушка Т. О., Ємельянов О. Ю., Савицька О. М., Сосновська О. О., Тарасенко Л.О., Турчіна С.Г., Ярославський А. О. та інші. Особливості підвищення ефективності діяльності аграрного підприємства розглянуто в працях Баган Н. В., Добровольська О. В., Заболотна Н.Я, Зось-Кіор М.В., Ляшенко Р.В., Марченко В.М. та ще ряд авторів. Однак в умовах повномасштабної війни посилилась актуальність пошуку напрямів підвищення ефективності діяльності вітчизняних аграрних підприємств.

Метою кваліфікаційної бакалаврської роботи є обґрунтування теоретико-методологічних засад та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності діяльності аграрного підприємства. Для досягнення мети роботи поставлені такі завдання:

- розглянути поняття та види ефективності діяльності підприємства;

- визначити методичні засади оцінювання ефективності діяльності аграрного підприємства;
- навести організаційно-економічну характеристику ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»;
- провести аналіз фінансово-економічного стану ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»;
- оцінити ефективність діяльності підприємства ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»;
- розробити напрями підвищення ефективності діяльності ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»;
- провести обґрунтування економічної ефективності заходів щодо підвищення ефективності діяльності ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ».

Об’єктом дослідження: процес управління ефективністю діяльності ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ».

Предмет дослідження – це теоретичні та прикладні аспекти підвищення ефективності діяльності аграрного підприємства.

Методи дослідження: описовий, узагальнення, аналізу, синтезу, спостереження для дослідження теоретико-методологічних аспектів ефективності діяльності аграрних підприємств; методи коефіцієнтного аналізу, вертикального та горизонтального аналізу для аналізу фінансово-економічного стану та оцінки ефективності діяльності підприємства; метод прогнозування для проведення економічного обґрунтування доцільності реалізації запропонованих заходів.

Практична значущість полягає в проведенні оцінки ефективності діяльності ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» та розробці пропозицій щодо підвищення ефективності діяльності на підприємстві.

Інформаційною базою дослідження є наукові статті, інтернет-публікації, підручники за темою дослідження, нормативно-правова база України щодо аграрної галузі, сайт та фінансова звітність ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ».

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Поняття та види ефективності діяльності підприємства

У процесі своєї діяльності кожне підприємство, яке прагне до довготривалого існування, повинно зосереджувати увагу не лише на поточних справах, а й на майбутньому розвитку. Це передбачає створення нових стратегій і шляхів для покращення, а також їх ефективну реалізацію. Кожен власник підприємства прагне підвищити ефективність його роботи.

Термін «ефективність» походить з латини і означає «приносити користь». Від нього утворюються такі іменники, як «здійснення», «результат» і «результативність» [46, с.191].

Термін «ефективність» пов'язаний з цілеспрямованою людською діяльністю, як індивідуальною, так і в межах господарського суб'єкта, виконуваною з певним ступенем раціональності. Науковці часто ототожнюють ефективність із результативністю. Якщо продукт або послуга, отримані в результаті діяльності, не відповідають заданим вимогам, то такий результат вважається неефективним, а відповідно, неефективною була і сама діяльність.

Важливу роль у визначенні та плануванні ефективності відіграє теорія обмежень Елія Голдратта. Ця теорія заснована на управлінні ключовими обмеженнями системи та визначає успіх і ефективність системи загалом. За Елієм Голдраттом, ефективність полягає в досягненні мети з максимальною швидкістю та мінімальними витратами, без компромісів щодо змісту мети. Теорія обмежень (англ. Theory of Constraints – TOC) спрямована на своєчасне виявлення «вузьких місць» у господарській діяльності підприємства, які є «слабкими ланками» цілісної бізнес-системи [75].

Елі Голдратт виділяє три взаємопов'язані показники ефективності прийнятих рішень: throughput (швидкість генерації доходу або продуктивність дохідного грошового потоку), inventory (зв'язаний капітал), та operating expenses (операційні витрати у контексті часу, тобто швидкість витрачання коштів на основну діяльність). Таким чином, ефективне рішення повинно, в першу чергу, призвести до збільшення генерації доходу в одиницю часу (throughput) [75].

М. Алле розглядає ефективність виробництва як джерело прогресу людства. За його словами, розподіл доходів має стимулювати ефективність та бути соціально прийнятним. Він вперше вводить поняття економічної та соціальної ефективності. Економічна ефективність відображає здатність підприємницької діяльності відтворювати витрати та створювати резерви, необхідні для розвитку підприємства. Отже, основним завданням будь-якого підприємства є забезпечення високого рівня ефективності його діяльності [70].

Г. Емерсон вважав, що «основним завданням управлінця повинна бути ефективність». Це твердження залишається актуальним і сьогодні, хоча види ефективності постійно збільшуються, а методи її оцінки зазнають постійних змін [73, с. 117].

В дод.А наведемо трактування понять «ефективність». З дод.А бачимо, що однозначного визначення ефективності не існує, оскільки автори розглядають її різними способами: як відношення між ефектом та витраченими ресурсами, як сукупність результатів різних процесів підприємства, відповідність досягнутих результатів поставленим цілям, а також як фактор економічного зростання. Інші визначення ефективності також існують, оскільки ми оглянули найбільш актуальні джерела. Ми пропонуємо розглядати ефективність діяльності підприємства як співвідношення між витраченими ресурсами та досягнутими цілями бізнесу.

При оцінці будь-якої діяльності важливо знати не лише результат, але й спосіб його досягнення: які ресурси були використані і наскільки ефективно. Таким чином, ефективність - це взаємозв'язок між результатом і витратами або ресурсами, необхідними для його досягнення [11].

Поняття «ефективність» стосується керування людською діяльністю, будь то на індивідуальному рівні або в межах підприємства, і базується на певному рівні раціональності. Більше того, важливо розрізняти суть понять «ефективність діяльності бізнес-організації» і «результативність діяльності бізнес-організації». Якщо ефективність діяльності підприємства визначається співвідношенням між фінансовими результатами та використаними ресурсами, то результативність діяльності підприємства оцінюється за ступенем втілення стратегічного плану та бюджету бізнес-організації, а також за рівнем досягнення поставлених цілей [48].

Ефект та результат є абсолютними показниками, тоді як ефективність та результативність - це відносні концепції. Під час розрахунку показників ефективності враховуються не лише значення, що відображають використані ресурси, але й витрати, доходи та інші фактори. Наприклад, для оцінки ефективності комерційної діяльності підприємства може використовуватися рентабельність продажу, яка враховує як прибуток, так і обсяг реалізованої продукції. Такі показники відображають ефективність використання ресурсів та досягнення поставлених цілей [52].

Отже, ефективність - це складне поняття, що відрізняється від результативності. Перше визначається як ступінь відповідності конкретних ефектів витратам ресурсів, доходам і т. д., а друге - як ступінь досягнення результатів, які відповідають поставленим цілям та планованим завданням. Ефективність охоплює безліч аспектів господарювання, тому розрахунок системи її показників може бути складним і часомістким [52].

Як економічна категорія, ефективність має різноманітні аспекти, включаючи:

- економічну ефективність, що визначається відповідністю між витратами та фінансовими результатами діяльності підприємства, з орієнтацією на цілі та інтереси його учасників у грошовому вираженні;
- соціальну ефективність, яка відображає відповідність між витратами та соціальними результатами діяльності підприємства, з урахуванням цілей і соціальних інтересів суспільства;

- екологічну ефективність, що характеризує відповідність між витратами та екологічними результатами діяльності підприємства, з орієнтацією на інтереси держави та суспільства в цілому [59, с.103].

Ефективність є також засобом оцінки діяльності підприємства, який сприяє розвитку економічної системи та підвищенню конкурентоспроможності бізнесу. Давайте розглянемо різні підходи до класифікації ефективності діяльності підприємства на рис.1.1.

Рисунок 1.1 - Класифікація ефективності

Джерело: складено автором на основі [3;48;46;52]

При контролі ефективності діяльності підприємства важливо систематично аналізувати фінансові та господарські показники, оцінювати його позицію на ринку

та виявляти можливості для подальшого розвитку, враховуючи всі фактори впливу [10].

Під час контролю ефективності діяльності підприємства, важливо систематично оцінювати фінансово-господарські показники, аналізувати його позицію на ринку та розглядати можливості для подальшого розвитку, звертаючи увагу на всі фактори впливу. Ці фактори можна розділити на позитивні та негативні, які відповідно підвищують або знижують показники діяльності підприємства. Крім того, всі ці фактори можна класифікувати як внутрішні та зовнішні, залежно від того, чи є вони внутрішньою чи зовнішньою причиною впливу на підприємство [46].

Фактори, що впливають на ефективність функціонування підприємства, представлені відповідно до категорій показників (рис. 1.2).

Рисунок 1.2 – Фактори впливу на ефективність діяльності підприємства

Джерело: складено автором на основі [25;53;48]

Фактори можна розділити на позитивні та негативні в залежності від їх впливу на діяльність підприємства. Позитивні фактори сприяють покращенню показників ефективності його роботи, тоді як негативні фактори можуть впливати негативно на ці показники. Залежно від походження, фактори можна класифікувати на внутрішні та зовнішні. Внутрішні фактори, також відомі як внутрішнє середовище, визначаються самим підприємством та формуються в його межах.

Розуміння того, як фактори впливають на ефективність підприємств, має вирішальне значення, оскільки зовнішні фактори дають уявлення про їх походження у соціально-економічній структурі. Наприклад, макроекономічні аспекти переважно пов'язані з галузями, регіонами та ринками, включаючи регулювання, кредитну політику, податкову систему і конкурентну ситуацію. У свою чергу, мікроекономічні фактори визначають дії окремих суб'єктів бізнесу та безпосередньо впливають на підприємства. Ці фактори включають економічні та організаційні аспекти, а також соціально-психологічні фактори, які впливають на співробітників, власників та представників владних органів. Окрім цього, горизонтальні зв'язки між підприємствами, такі як партнерські відносини та взаємні поставки, також впливають на їх ефективність [4].

Покращення розуміння впливу факторів істотно сприяє їх ефективному керуванню. У випадку, коли поведінка підприємств переважно залежить від макроекономічних факторів, важливо, щоб на рівні держави та державного управління розроблялися заходи, спрямовані на створення сприятливого макроекономічного середовища за допомогою інструментів макроекономічного впливу. У випадку, коли вплив мікроекономічних факторів має переважну вагу, і вони залежать від самого підприємства, для підвищення його ефективності необхідно розробити гнучку комбінацію стимулюючих заходів, враховуючи специфіку впливу внутрішніх факторів на діяльність бізнес-організації [16].

Між факторами, які впливають на ефективність функціонування підприємства, існує тісний взаємозв'язок. За останні роки глобалізація та інтернаціоналізація економіки, науково-технічний прогрес, адміністративна

перебудова управління, розвиток інформаційних технологій і посилення конкуренції спричинили якісні та кількісні зміни на ринку праці та поширення нових технологій. Ці процеси викликали структурну адаптацію підприємств і зміни в системі управління, що в свою чергу поставили нові вимоги до кадрового складу та рівня його економічної освіти. Ці зміни визначають ефективність діяльності підприємств [33].

Отже, можна відзначити, що фактори, які сприяють підвищенню ефективності діяльності підприємства, можуть бути розділені на три основні категорії:

1. За напрямками розвитку та удосконалення виробництва, які включають в себе комплекс технічних, організаційних та соціально-економічних заходів, спрямованих на ефективне використання суспільної праці.
2. За джерелами підвищення ефективності, такими як оптимізація витрат робочої сили, раціональне використання матеріалів, фондів та капіталу виробництва, економія часу та раціональне використання природних ресурсів.
3. За сферою застосування, яка охоплює народногосподарські, міжгалузеві, регіональні, галузеві та внутрішньовиробничі аспекти [57].

Ефективність діяльності підприємства - це не лише складне, але й важливе економічне поняття, яке можна розглядати як комплексну оцінку результатів використання різних видів ресурсів. Вона визначається як результативність діяльності, що відображається у співвідношенні між досягнутим ефектом та використаними ресурсами, а також у відповідності досягнених цілей з метою задоволення потреб цільового ринку та досягнення запланованого рівня прибутку. Таке розуміння ефективності дозволяє підприємству не лише оптимізувати використання своїх ресурсів, а й досягати більш високих результатів у конкурентному середовищі [45].

Отже, поняття ефективності діяльності підприємства є ключовим у сучасному управлінні, відображаючи співвідношення між досягнутими результатами та використаними ресурсами. Це не лише стосується фінансових

аспектів, але і охоплює соціальну та екологічну відповідальність. Важливо розрізняти ефективність від результативності: перше визначається як оптимальне використання ресурсів для досягнення цілей, а друге - як фактичне досягнення цілей. Різноманітні фактори, що впливають на ефективність, включають внутрішні (організаційна культура, технології) і зовнішні (економічна політика, конкуренція) чинники. Розуміння цих факторів допомагає підприємству планувати свої стратегії та адаптуватися до змін у суспільному та економічному середовищі, що відіграє ключову роль у його довгостроковому успіху та стійкості.

1.2 Методичні засади оцінювання ефективності діяльності аграрного підприємства

Сутність ефективного агропромислового виробництва полягає в повній системі ефективності, що враховує ефективність у виробництві (досягається при мінімізації витрат), ефективність у споживанні (досягається при максимізації задоволення потреб споживачів) і певний баланс між інтересами виробників та споживачів на ринках. Такий баланс гарантує, що ціни на товари відображають їхню цінність для споживачів з урахуванням використаних ресурсів. Ця умова, коли граничний дохід для суспільства від останньої спожитої одиниці дорівнює граничним витратам суспільства на цю останню вироблену одиницю, є гарантією ефективності конкурентної рівноваги, що забезпечує максимальний економічний надлишок і, отже, ефективність [42].

Для оптимізації роботи аграрного підприємства перш за все потрібно провести його компетентну оцінку, використовуючи різні методи та показники. Розглянемо основні мети цієї оцінки:

1. Проведення об'єктивної та кваліфікованої оцінки рівня ефективності діяльності підприємства.

2. Своєчасне виявлення та урахування факторів, що впливають на його ефективність.

3. Чесне та всебічне встановлення переваг та недоліків підприємства.

4. Систематичне підвищення якості управлінських рішень.

5. Обґрунтоване визначення шляхів вирішення виявлених проблем та виявлення можливостей для підвищення ефективності діяльності підприємства з метою забезпечення його подальшого розвитку в найближчій та віддаленій перспективі [17].

У процесі оцінки ефективності підприємства важливими об'єктами є різноманітні ресурси, операційна, фінансова та інвестиційна діяльність. Комплексна оцінка діяльності аграрного підприємства включає аналіз різних аспектів його функціонування з метою визначення загальної продуктивності та успішності. Оцінка може проводитися на різних рівнях, таких як фінансовий, виробничий, маркетинговий, управлінський тощо. Комплексна оцінка ефективності діяльності підприємства передбачає послідовну реалізацію таких етапів (рис. 1.3).

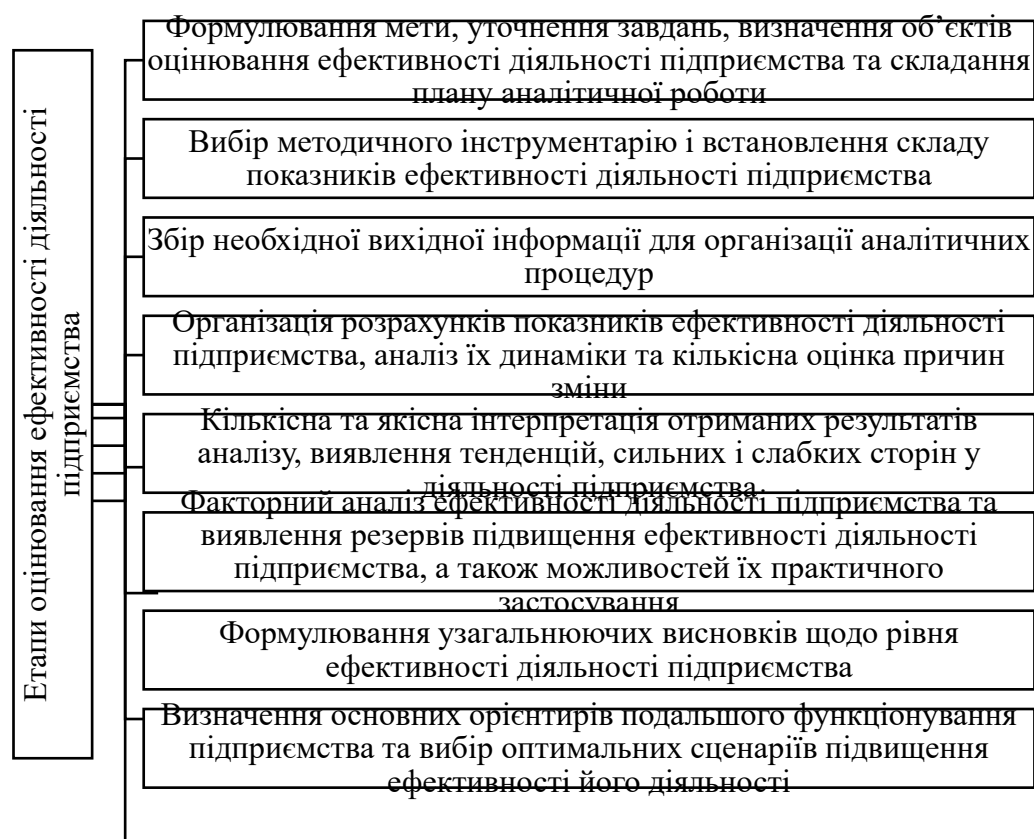

Рисунок 1.3 – Етапи оцінювання ефективності діяльності підприємства

Джерело: складено автором на основі [25;53;48]

Організація аналізу ефективності діяльності підприємства повинна базуватися на наборі чітко визначених принципів, таких як універсальність, системність, комплексність, достовірність, об'єктивність, релевантність, оперативність, науковість, порівняння та адекватність [30].

Для аналізу ефективності діяльності аграрного підприємства застосовуються такі основні методичні підходи (рис.1.4) [46, с.193].

Рисунок 1.3 – Методичні підходи до аналізу ефективності діяльності аграрного підприємства

Джерело: складено автором на основі [46, с.193]

Оцінка ефективності аграрного підприємства не може бути здійснена за допомогою лише одного показника. Різноманітні характеристики та властивості різних видів комерційної та виробничо-економічної діяльності організації потребують застосування комплексу показників. Проблема полягає в тому, що жоден з цих показників не є універсальним для визначення успіхів чи невдач діяльності організації. Тому зазвичай використовується система, що включає різноманітні показники ефективності діяльності підприємства [49].

Існує багато методів оцінки ефективності діяльності підприємства, і жоден з них не є універсальним. Ця тема викликає багато питань і розбіжностей серед експертів, кожен з яких має свою власну думку. У результаті аналізу представлених концепцій було створено перелік підходів, які найбільш повно враховують основні критерії ефективності діяльності підприємства. Ці підходи наведені в таблиці в дод. Б. [34, с.86].

Незважаючи на очевидні відмінності в описаних підходах, вони доповнюють один одного, надаючи різні перспективи щодо діяльності компанії. Кожен з цих методів є унікальним, оскільки визначає ключові аспекти аналізу динаміки розвитку аграрного підприємства на основі власних критеріїв.

Усі концепції та підходи до визначення рівня ефективності діяльності підприємства базуються на певному наборі показників, що використовуються для аналізу, порівняння та оцінки діяльності аграрного підприємства. Для якісного управління ефективністю необхідно формувати оптимальний набір ключових індикаторів ефективності (KPI) та застосовувати сучасні методи дослідження. Аналіз поточних методик і впливу різних факторів на економічну ефективність свідчить про необхідність розробки, вдосконалення та застосування відповідного набору показників для розвитку підприємства [35, с.82].

Багато вітчизняних бізнес-організацій можуть стикатися з труднощами у виборі оптимального набору показників з великої кількості доступних. Ці складнощі виникають через необхідність вибору саме тих показників, які найкраще відображатимуть ефективність діяльності конкретної організації.

Ефективність діяльності підприємства є складною та багатовимірною категорією. Важливо враховувати всі наукові підходи до її оцінки, щоб розглядати цю категорію в найширшому сенсі. Зважаючи на це, ефективність діяльності підприємства, як економічну категорію, слід розуміти як його здатність досягати позитивних кількісних та якісних результатів, а також визначених цілей, при раціональному використанні всіх наявних ресурсів [39].

Ефективність є комплексною категорією, яка інтегрує в собі ряд взаємопов'язаних аспектів діяльності, таких як «продуктивність»,

«результативність», «інтенсивність», «економічність», «прибутковість», «доходність», «дієвість» та «раціональність». Кожна з цих категорій доповнює поняття ефективності, розкриваючи різні грані досягнення цілей та використання ресурсів.

Продуктивність відображає обсяг виготовленої продукції або наданих послуг за одиницю часу, що дозволяє оцінити кількісну сторону діяльності. Вона є важливою складовою ефективності, оскільки високий рівень продуктивності свідчить про раціональне використання ресурсів для досягнення значних результатів [11].

Результативність фокусується на досягненні поставлених цілей та завдань. Вона оцінює, наскільки успішно організація або індивід справляється з виконанням своїх завдань. Результативність є невід'ємною частиною ефективності, адже кінцевий успіх діяльності визначається саме досягненням запланованих результатів.

Інтенсивність характеризує ступінь використання ресурсів протягом певного періоду часу. Висока інтенсивність може свідчити про ефективне використання ресурсів, але водночас може призводити до їх швидкого виснаження, тому повинна бути збалансованою для підтримання довготривалої ефективності [34].

Економічність означає мінімізацію витрат на досягнення визначених цілей. Вона вимірюється через співвідношення витрат і отриманих результатів. Економічність є важливим аспектом ефективності, оскільки досягнення високих результатів при мінімальних витратах свідчить про оптимальне управління ресурсами [27].

Прибутковість і доходність тісно пов'язані між собою та з ефективністю в контексті фінансової діяльності. Прибутковість відображає здатність генерувати прибуток, тобто різницю між доходами та витратами. Доходність стосується загального обсягу отриманих доходів. Обидва показники є ключовими для оцінки фінансової ефективності організації [35].

Дієвість акцентує увагу на практичній реалізації та функціонуванні систем або процесів. Вона визначає здатність організації або системи досягати бажаних результатів у конкретних умовах. Дієвість підкреслює важливість не лише планування, але й реалізації поставлених завдань [30].

Раціональність передбачає логічну обґрунтованість прийнятих рішень та дій, враховуючи наявні ресурси і умови. Раціональність є критично важливою для ефективності, оскільки вона забезпечує оптимальне використання ресурсів та знижує ймовірність помилок і неефективних дій [36].

Таким чином, ефективність виступає як інтегративне поняття, що охоплює всі ці аспекти. Вона відображає здатність організації чи індивіда досягати поставлених цілей з оптимальним використанням ресурсів, забезпечуючи максимальну результативність при мінімальних витратах

Розглянемо формулу розрахунку ефективності діяльності підприємства:

$$\text{Ефективність} = \frac{\text{ефект(результат)}}{\text{витрати(ресурси)}} \quad (1.1)$$

Аналіз ефективності діяльності аграрного підприємства є складним процесом, що здійснюється за певною методологією з використанням конкретного набору ключових показників. Його основна мета полягає у всебічній, якісній та професійній оцінці результативності господарської діяльності підприємства в цілому, а також його окремих структурних підрозділів [41].

Сьогодні для оцінки ефективності аграрних підприємств застосовуються різноманітні підходи, від традиційних фінансових показників до новітніх концепцій, таких як економічна додана вартість та збалансована система показників. У науковій спільноті відсікають підходи, що є легкими у використанні, інформативними, комплексними та надійними для отримання достовірних результатів. Такі методи віддають перевагу при аналізі ефективності діяльності підприємства [41].

Аналіз наукових джерел, присвячених ефективності діяльності аграрних підприємств, підтвердив різноманіття методологічних підходів. Крім того, існують

різні методики для проведення такого аналізу (дод.В). Утворення системи показників ефективності господарської діяльності підприємства має наступні мети:

1. Створення умов для виявлення потенційних можливостей для підвищення ефективності.
2. Врахування всіх видів ресурсів, використовуваних на підприємстві.
3. Сприяння використанню всіх наявних можливостей на підприємстві.
4. Виконання ролі критерію[55].

Резюмуючи методологічні підходи дослідників до аналізу ефективності діяльності аграрного підприємства, вважаємо доцільним здійснювати цей аналіз, базуючись на групах узагальнюючих та часткових показників. Серед узагальнюючих показників можна виділити такі: рентабельність підприємства, рентабельність продажу, рентабельність продукції, рентабельність власного капіталу, рентабельність активів, темпи зростання обсягів виробництва і реалізації продукції, обсяги виробництва і реалізації продукції на 1 гривню витрат, зниження витрат на 1 гривню товарної продукції, фінансові результати на 1 гривню витрат, частка ринку, рівень задоволення потреб ринку та інші. [12].

Показники ефективності діяльності підприємства можуть бути розглянуті в контексті різних аспектів підприємницької діяльності:

- показники ефективності використання персоналу включають продуктивність праці, темпи зростання продуктивності, економію робочого часу та інші;
- показники ефективності використання фінансових ресурсів враховують фінансову стійкість, ліквідність, обсяги капіталовкладень та інші;
- показники ефективності використання основних засобів охоплюють фондівіддачу, рентабельність та придатність основних засобів (дод.Г);
- показники ефективності використання матеріальних ресурсів враховують матеріаломісткість, економію матеріальних витрат та інші;
- показники якості продукції включають відповідність стандартам якості та втрати від браку [30];

- показники ефективності використання оборотних активів включають коефіцієнт оборотності активів та рентабельність (дод. Д);
- показники ефективності використання трудових ресурсів підприємства оцінюються за допомогою продуктивності праці та інших показників (дод. Є);
- показники ефективності використання капітальних вкладень оцінюються за коефіцієнтом ефективності та терміном окупності (дод. Ж)[53].

Оцінка ефективності діяльності підприємства є ключовим компонентом системи управління компанією. Результати аналізу показників ефективності можуть виступати основою для подальшого розвитку підприємства. Вони допомагатимуть сформулювати стратегічні напрямки і визначити тактичні цілі, сприяючи успішному функціонуванню компанії [39].

Методичні засади оцінювання ефективності діяльності аграрного підприємства є ключовим елементом успішного управління в сільському господарстві. Вони включають в себе аналіз таких показників, як виробничість землі, витрати на виробництво, рентабельність культур та ефективність використання ресурсів. Врахування цих методичних засад допомагає підприємствам вдосконалити свою стратегію розвитку та досягти більшого економічного успіху.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»

ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» є сільськогосподарською компанією, спеціалізованою на виробництві рослинництва та тваринництва. Вона є частиною агрогрупи «Агрейн». Код ЄДРПОУ ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» – 36279482. Юридична адреса знаходиться за адресою: 17592, Чернігівська область, Прилуцький район, село Сергіївка, вулиця Шейгусівська, будинок 1-А. Компанія здійснює свою господарську діяльність фізично в Чернігівській області. Вона володіє земельним банком у розмірі 42,16 тисяч гектарів.

Основні види діяльності:

01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур;

01.41 Розведення великої рогатої худоби молочних порід;

01.42 Розведення іншої великої рогатої худоби та буйволів;

01.46 Розведення свиней

01.50 Змішане сільське господарство (основний);

46.90 Неспеціалізована оптова торгівля

Компанія спеціалізується на вирощуванні пшениці, кукурудзи, соняшнику, сої та ріпаку як основних культур. Згідно з даними АгроЕкспедиції Ріпак, площі підприємства становлять 42,16 тисяч гектарів, з них ріпак займає 5,7 тисяч гектарів. Крім ріпаку, вони вирощують кукурудзу на понад 17 тисяч гектарів, пшеницю на 6,8 тисяч гектарів, соняшник на 900 гектарів та сою на 1,4 тисяч гектарів. У вирощуванні також використовуються багаторічні та однорічні трави.

Сільськогосподарське підприємство сплачує податок на додану вартість і відноситься до платників єдиного податку четвертої групи. Воно володіє власними земельними ділянками площею 42,13 гектарів, з можливістю збільшення площі через придбання додаткових ділянок або земельних паїв у приватну власність

У компанії розводяться сім порід великої рогатої худоби (ВРХ) м'ясного напрямку, включаючи абердин-ангус, лімузин, шароле, симентальську м'ясну, південну м'ясну, поліську м'ясну та прапорський тип поліської м'ясної. Однак, у фокусі діяльності Агрікор Холдингу лише три породи – лімузин, шароле та абердин-ангус, які складають 70% загальної чисельності худоби. Решта порід присутні в невеликій кількості.

М'ясне стадо в ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» налічує близько 5 тисяч голів ВРХ. Ферма для відгодівлі ВРХ, що належить ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ», має потужність 1,5 тисячі голів.

90% зареєстрованого м'ясного стада ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» експортується. З них 80% направляється до Лівану, а невеликі партії відправляються до Грузії та Азербайджану. Крім того, планується розширення постачань до Йорданії, Єгипту та Лівії.

Компанія має наступних постачальників:

- ТОВ «АГРОРЕСУРС» (ЄДРПОУ 31919788) - постачає трактори для сільськогосподарських потреб;
- ТОВ «КОМПАНІЯ «АЛЬБІОН» (ЄДРПОУ 35396734) - постачає трактори та обробне обладнання для обробки ґрунту;
- ТОВ «СВІТОВА НАФТОВА КОРПОРАЦІЯ» (ЄДРПОУ 41970175) - постачає дизельне паливо та бензин;
- ТОВ «АГРОКОЛОС-ЧЕРКАСИ» (ЄДРПОУ 41369698) - постачає мінеральні добрива;
- ТОВ «МІРАСОЛ-ЦЕНТР» (ЄДРПОУ 43197440) - постачає засоби захисту рослин та насіння.

ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» має стійкі та тривалі відносини з основними споживачами своєї продукції. Значна частина її продукції, зокрема соняшник та

зернові культури, постачається до ЗАТ «Полтава-заготзерно», ЗАТ «Соняшник України», ПрАТ «Полтавський ОЕЗ» та ПАТ «Вовчанський ОЕЗ». Ці підприємства є стабільними та відомими у своїй галузі, що сприяє тривалим та плідним партнерством з компанією ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ».

Розглянемо організаційну структура управління ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» на рис.2.1.

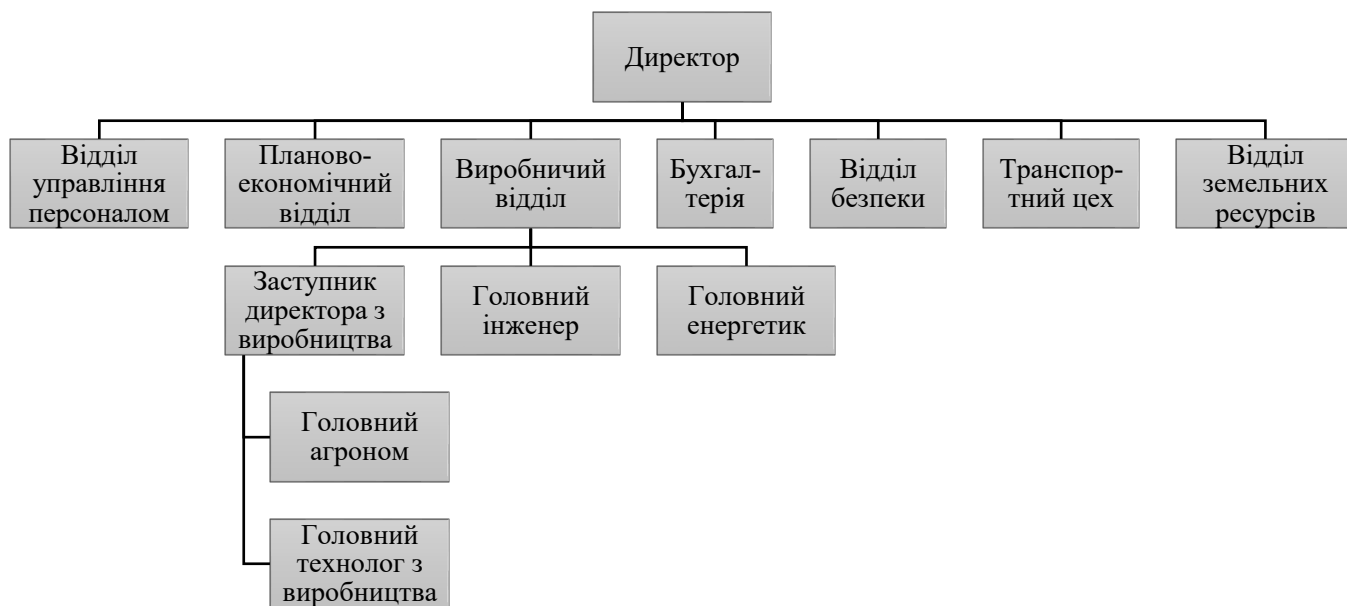

Рисунок 2.1 – Організаційна структура управління ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»

Джерело: побудовано за даними ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»

На рис.2.1 представлена організаційна структура ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ». Вона відповідає лінійно-функціональній моделі, що базується на ієрархічній організації управління за функціональним принципом, таким як виробництво, постачання і збут, бухгалтерський облік, фінансування і т.д. Кожна з цих функцій має лінійну структуру служб, що пронизує всю компанію від верхнього рівня, директора, через відділи та їх керівників до підлеглих.

Відділ бухгалтерії, у складі якого головний бухгалтер та бухгалтер-матеріаліст, відповідає за ведення бухгалтерського та податкового обліку, здійснення платежів і контроль за рухом грошових коштів підприємства. Директор

відповідає за регулювання ключових питань у виробництві та реалізації продукції. Виробничий відділ є основним відділом підприємства, і саме через його зусилля здійснюється вирощування та зберігання продукції.

Дана структура управління підприємством відповідає вимогам, що поставлені перед малими підприємствами аграрної галузі України.

Проаналізуємо посівну площу ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» в 2021-2023 роках (рис.2.2).

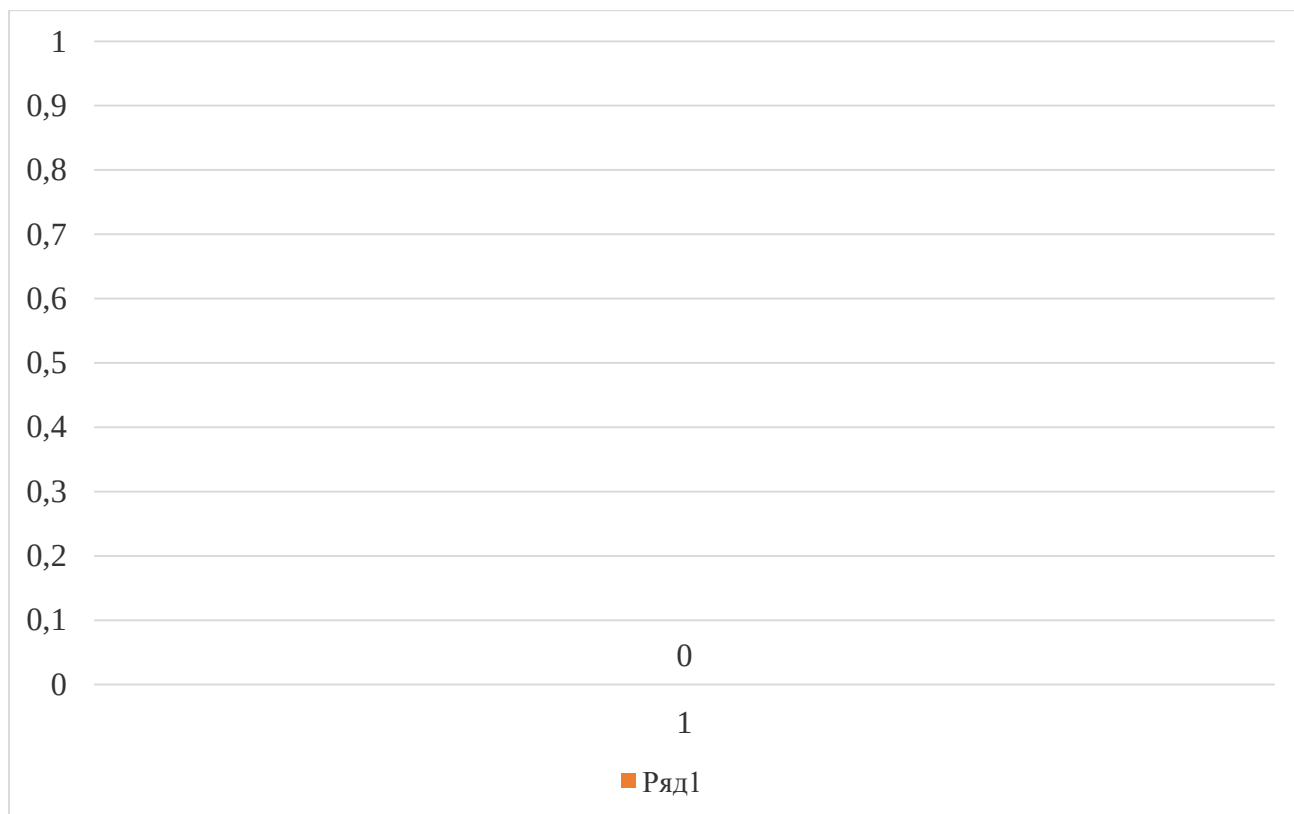

Рисунок 2.2 – Посівна площа ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» в 2021-2023 роках, га

Джерело: побудовано за даними ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»

Як бачимо, в 2022 році посівна площа зменшувалась на 4,83% через воєнні дії та в 2022 році зросла на 3,89%. В 2023 році зяблева оранка ґрунту склала 40,33 га.

Проаналізуємо динаміку виробництва продукції підприємства в 2021-2023 роках за напрямками діяльності (рослинництво та тваринництво) на рис.2.3.

З рис.2.3 бачимо, що підприємство спеціалізується на виробництві продукції рослинництва, обсяг виробництва якої в грошовому еквіваленті за 3 роки виріс за 59%, тоді як виробництва продукції тваринництва за 3 роки виросло тільки на 2,31%.

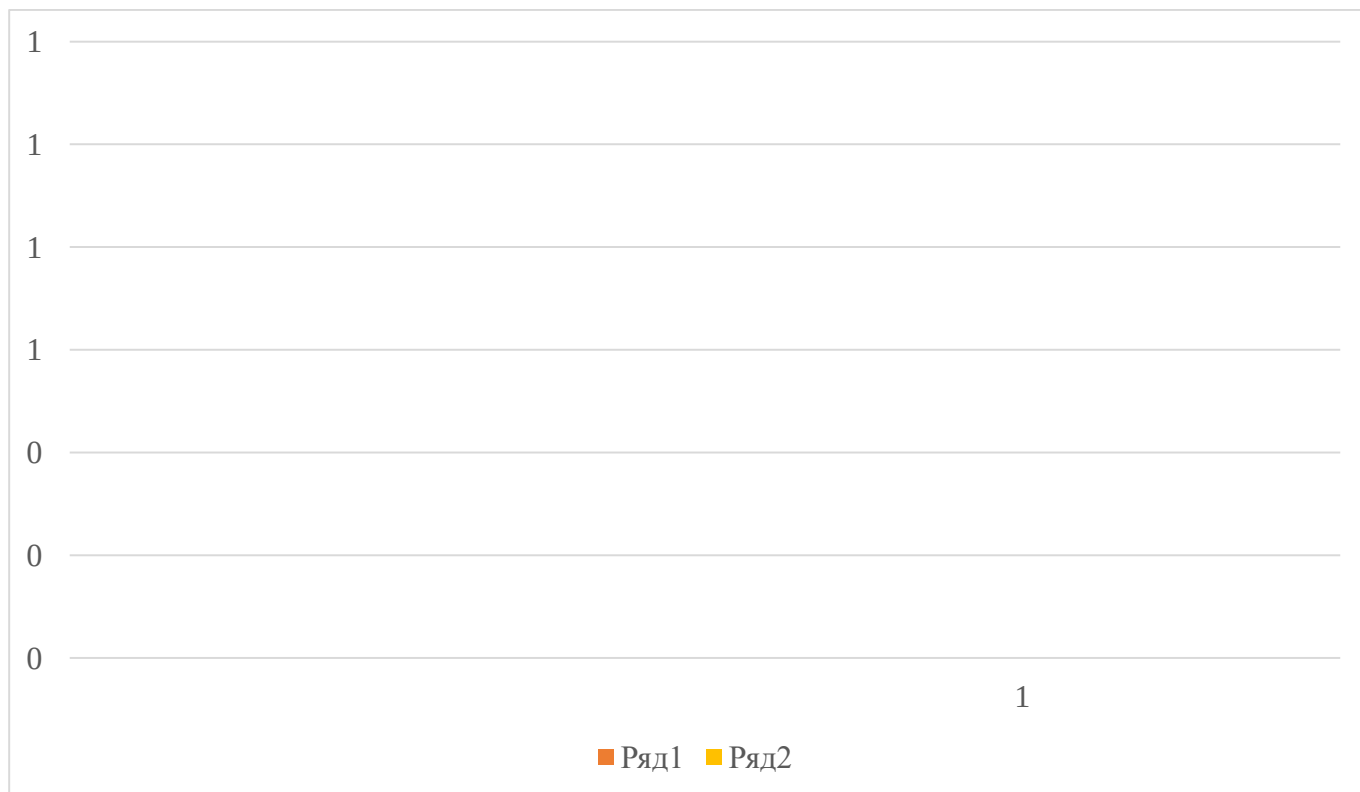

Рисунок 2.3 – Динаміка виробництва продукції ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» в 2021-2023 роках, тис.т.

Джерело: розраховано автором за даними ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»

Отже, ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» – сільськогосподарське підприємство, яке спеціалізується на виробництві продукції рослинництва та тваринництва. Підприємство розміщено в Чернігівській області, має власні земельні ресурси площею 42,16 га. Компанії розводяться сім порід великої рогатої худоби. Компанія вирощує пшеницю, кукурудзу, жито, боби сої, ріпак, соняшник. В 2023 році зяблева оранка ґрунту склала 40,33 га. Виробництва продукції виросло за 3 роки на 59%, виробництво продукції тваринництва за 3 роки виросло на 2,31%. Продукція експортується до країн: Грузія, Азербайджан, Йорданії, Єгипту та Лівії.

2.2. Аналіз фінансово-економічного стану ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»

Для проведення аналізу фінансово-економічного стану ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» використаємо фінансову звітність компанії за 2021-2023 роки. Проаналізуємо динаміку фінансових результатів ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» в 2021-2023 роках (рис.2.4).

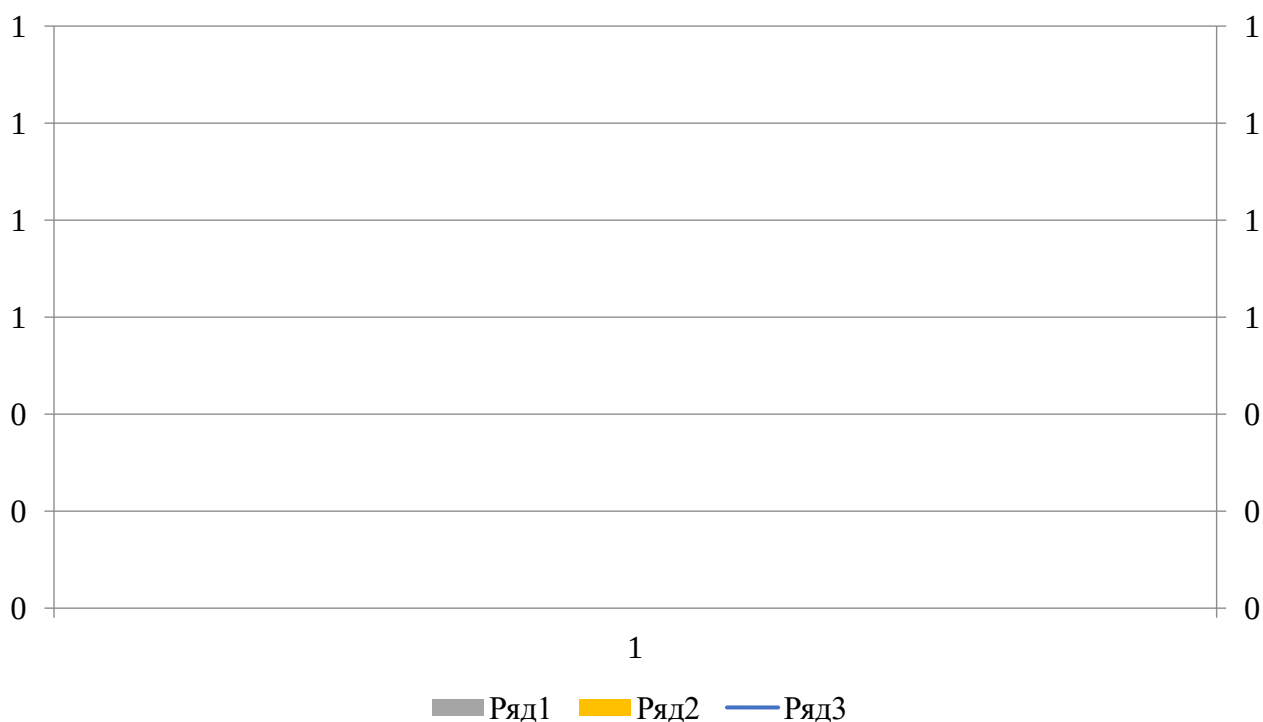

Рисунок 2.4 – Динаміка фінансових результатів ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» в 2021-2023 роках, тис.грн.

Джерело: розраховано автором за даними ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»

Доходи підприємства в 2022 році зменшувались на 31,51% через те, що вирощену продукцію було складно реалізовувати та підприємство знижувало ціни на неї. В 2023 році відновилась можливість продавати продукцію на експорт та компанія збільшила свої доходи на 73,78%. Собівартість виробництва продукції виросла на 26,11% в 2022 році та на 60,44% в 2023 році. Чистий прибуток компанія отримувала тільки в 2021 році (до війни), а в 2022-2023 роках компанія працювала збитково.

Проаналізуємо структуру доходів ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» в 2021-2023 роках (рис.2.5).

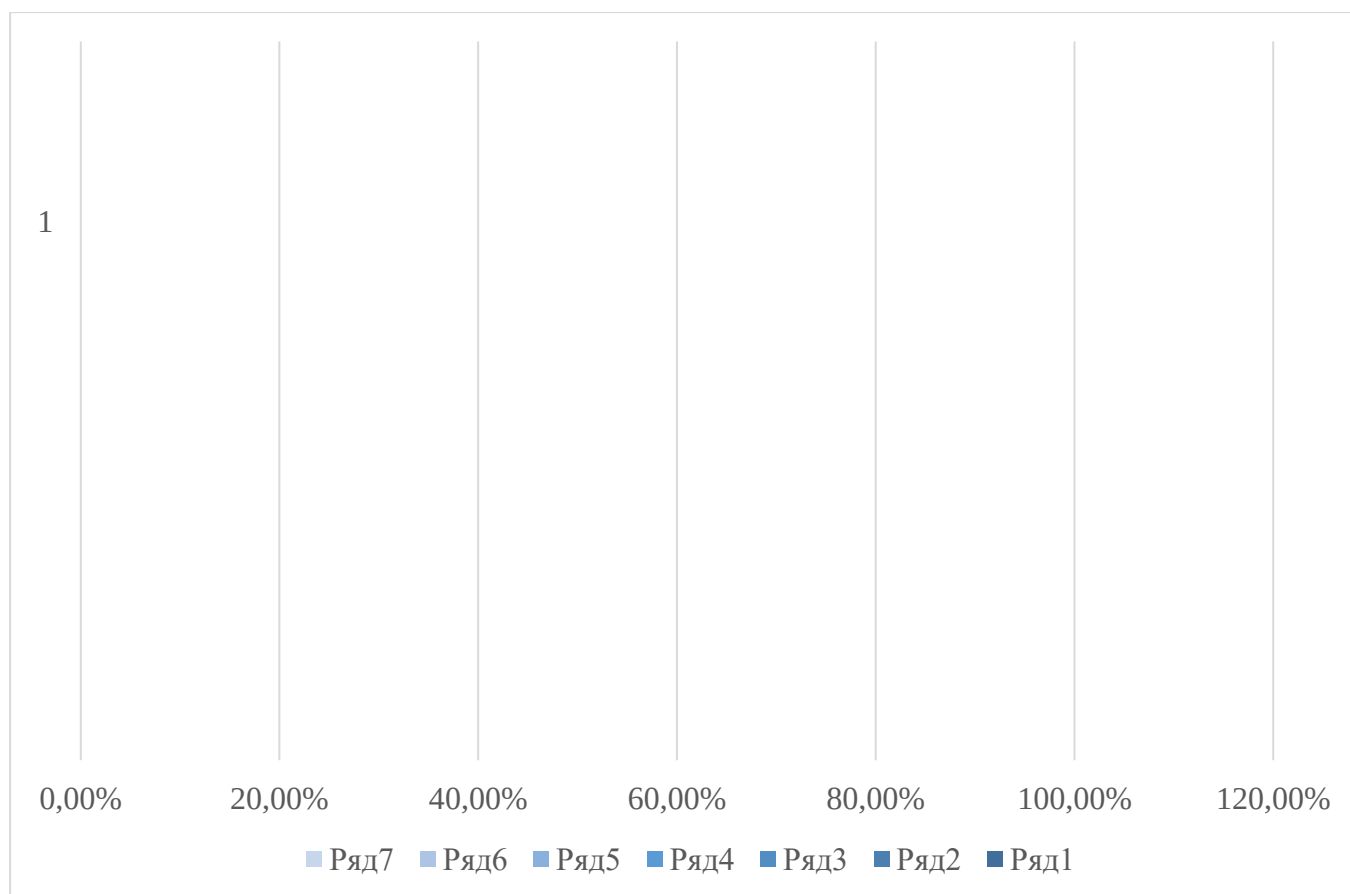

Рисунок 2.5 – Структура доходів ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» в 2021-2023 роках, %

Джерело: розраховано автором за даними ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»

Отже, більшу частку доходів компанії формується за рахунок продажу кукурудзи та зерна – 67,71% в 2023 році на соняшнику – 21,62% та за три роки частка доходів від вирощування та продажу пшениці зменшилась з 12,4% до 5,06%, що пов'язано з ускладненням експорту пшениці через війну в країні.

Проаналізуємо показники ділової активності ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» в 2021-2023 роках в табл.2.1. Коефіцієнт оборотності активів відображає ефективність використання активів компанії для генерації прибутку. Показник за 3 роки виріс на 0,01 та склав 0,55.

Таблиця 2.1 – Динаміка показників ділової активності ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» в 2021-2023 роках

№	Показники	2021	2022	2023	Відхилення, 2022/2021	Відхилення , 2023/2022
1	Коефіцієнт оборотності активів	0,54	0,35	0,55	-0,19	0,20
2	Коефіцієнт оборотності оборотних засобів	0,81	0,50	0,75	-0,31	0,25
3	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	2,51	1,68	1,85	-0,83	0,16
4	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	1,11	7,71	15,61	6,61	7,90
5	Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	1,89	1,27	3,37	-0,62	2,10
6	Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	0,44	4,59	8,46	4,15	3,87

Джерело: розраховано автором за даними ТОВ «АГРІКОР ХОЛДІНГ»

Коефіцієнт оборотності оборотних засобів показує швидкість, з якою оборотні засоби перетворюються на оборот. Коефіцієнт оборотності оборотних засобів зменшився з 0,81 до 0,75. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показує, як швидко компанія збирає гроші від своїх клієнтів. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості зменшився з 2,51 до 1,85. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості визначає швидкість, з якою компанія виплачує своїм кредиторам. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості виріс з 1,11 до 15,61. Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів показує ефективність використання матеріальних ресурсів у виробництві. Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів виріс з 1,89 до 3,37. Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості показує, як швидко компанія вимагає платежів від клієнтів порівняно з тим, як швидко вона сама виплачує своїм кредиторам. Показник виріс з 0,44 до 8,46. Отже, частина показників ділової активності погіршувалась за 3 роки.

Проаналізуємо показники платоспроможності та фінансової стійкості ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» в 2021-2023 роках в табл.2.2.

Таблиця 2.2 – Динаміка показників платоспроможності та фінансової стійкості ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» в 2021-2023 роках

№	Показники	2021	2022	2023	Відхилення, 2022/2021	Відхилення, 2023/2022
1	Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності, концентрації власного капіталу)	-0,04	-0,13	-0,13	-0,09	0,00
2	Коефіцієнт фінансової стійкості (частка стабільних джерел у фінансуванні підприємства)	0,30	0,13	0,17	-0,17	0,04
3	Коефіцієнт залучених джерел в необоротних активах	0,998	0,874	1,155	-0,124	0,281
4	Коефіцієнт фінансового левериджу (фінансового ризику)	-8,89	-2,00	-2,28	6,90	-0,28
5	Коефіцієнт маневрування власного капіталу	1,10	1,31	0,71	0,21	-0,60
6	Коефіцієнт забезпечення оборотних активів чистим робочим капіталом	-0,06	-0,24	-0,13	-0,18	0,12
7	Коефіцієнт забезпечення запасів чистим робочим капіталом	-0,14	-0,62	-0,57	-0,47	0,04
8	Чистий оборотний капітал	-89 467	-389 441	-236 252	-299 974	153 189

Джерело: розраховано автором за даними ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»

Коефіцієнт автономії показує відношення власних засобів до загальних активів компанії, що вказує на рівень фінансової незалежності від зовнішніх джерел фінансування. Коефіцієнт автономії має від’ємне значення, що вказує на фінансову залежність компанії. Коефіцієнт фінансової стійкості показує

відношення стабільних джерел фінансування до загального обсягу залучених коштів, що допомагає оцінити фінансовий ризик підприємства. Коефіцієнт фінансової стійкості зменшився з 0,3 до 0,17, що вказує на зниження фінансової стійкості. Коефіцієнт залучених джерел в необоротних активах показує частку залучених коштів у фінансуванні необоротних активів, що вказує на рівень забезпеченості підприємства довгостроковими джерелами фінансування. Показник виріс з 0,999 до 1,155. Коефіцієнт фінансового левериджу (фінансового ризику) визначає ступінь використання позикових коштів у фінансуванні активів, що вказує на рівень фінансового ризику підприємства. Коефіцієнт фінансового левериджу має від'ємне значення, що вказує на неплатоспроможність. Коефіцієнт маневрування власного капіталу показує, яка частина власного капіталу може бути використана для інвестування чи виплати дивідендів після погашення зобов'язань. Показник знизився з 1,1 до 0,71. Коефіцієнт забезпечення оборотних активів чистим робочим капіталом показує, якою частиною чистого робочого капіталу забезпечені оборотні активи, що вказує на рівень ліквідності підприємства. Коефіцієнт забезпечення оборотних активів чистим робочим капіталом має від'ємне значення. Коефіцієнт забезпечення запасів чистим робочим капіталом показує, яку частку запасів підтримує чистий робочий капітал, що вказує на ефективність управління запасами. Показник має від'ємне значення. Чистий оборотний капітал - це різниця між оборотними активами та короткостроковими зобов'язаннями, що показує доступність готівки для покриття поточних зобов'язань. Показник має від'ємне значення. Отже, в 2021-2023 роках ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» мало низьку фінансову стійкість та платоспроможність і динаміку до їх погіршення.

В табл.2.3 наведемо показники фінансової стійкості ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» в 2021-2023 роках для визначення типу фінансової стійкості підприємства.

Таблиця 2.3 – Динаміка показників фінансової стійкості ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» в 2021-2023 роках, тис.грн.

№	Показники	2 021	2 022	2 020
1	Надлишок (+) або нестача (–) власних оборотних коштів	-1 425 768	-1 608 610	-1 396 946
2	Надлишок (+) або нестача (–) власних оборотних коштів і довгострокових джерел формування запасів	-701 667	-1 014 381	-642 154
3	Надлишок (+) або нестача (–) загальної величини основних джерел формування запасів	832 389	975 277	1 446 767
	Тип фінансової стійкості	Нестійкий фінансовий стан		

Джерело: розраховано автором за даними ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»

Отже, в 2021-2023 роках підприємство знаходилося в нестійкому фінансовому стані.

Проаналізуємо показники ліквідності ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» в 2021-2023 роках на рис.2.6.

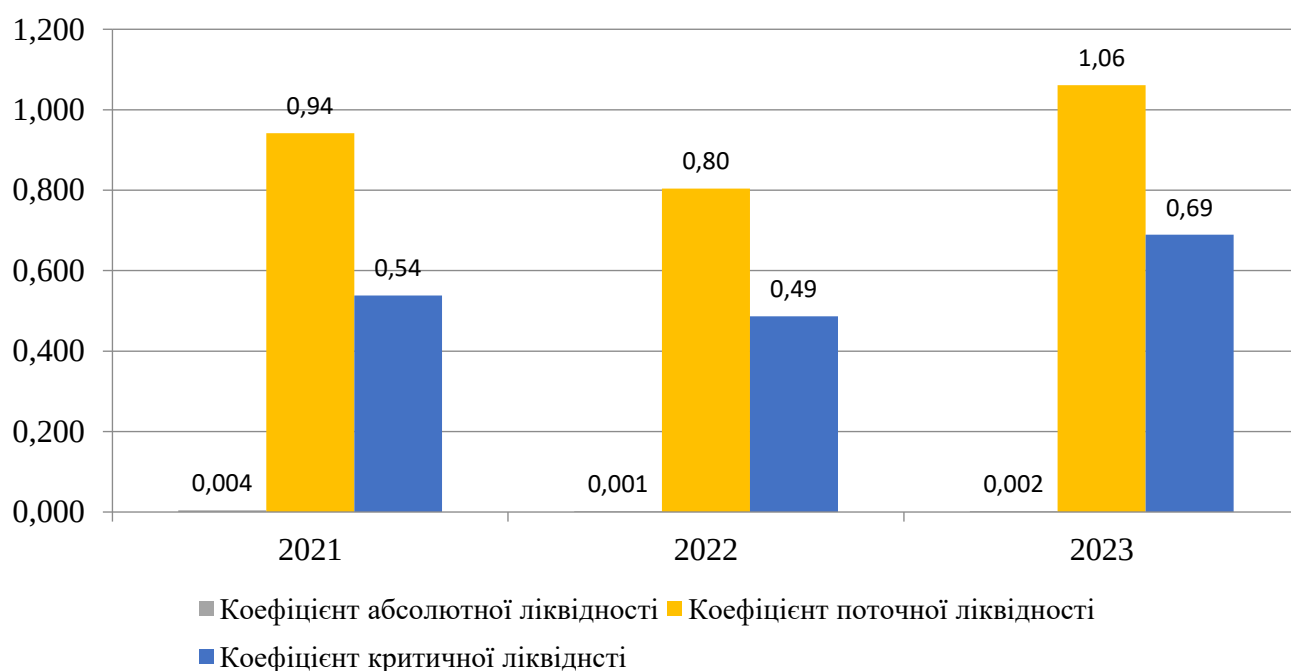

Рисунок 2.6 – Динаміка показники ліквідності ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» в 2021-2023 роках

Джерело: розраховано автором за даними ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»

Коефіцієнт абсолютної ліквідності визначає, наскільки підприємство здатне виконати свої поточні зобов'язання за рахунок найбільш ліквідних активів, таких як готівка та еквіваленти готівки. Коефіцієнт абсолютної ліквідності не відповідає нормативу (0,5) та має динаміку до зниження. Коефіцієнт поточної ліквідності

показує, наскільки підприємство здатне виконати свої поточні зобов'язання за рахунок активів, які можуть швидко перетворитися на готівку (наприклад, запаси та дебіторська заборгованість). Коефіцієнт поточної ліквідності виріс з 0,94 до 1,06. Коефіцієнт критичної ліквідності відображає, які частки поточних зобов'язань можуть бути покриті за рахунок найбільш ліквідних активів, або ж за рахунок близько розташованих зобов'язань до термінів їх виконання. Коефіцієнт критичної ліквідності з 0,54 до 0,69. Отже, підприємство має низьку ліквідність, але динаміку до покращення ліквідності за 2 показниками.

Проведений аналіз фінансового стану компанії показав, що в 2021-2023 роках відбулось погіршення фінансових результатів та компанія має низький рівень ліквідності, фінансової стійкості, платоспроможності, ділової активності, а також зростає період обороту дебіторської заборгованості, що негативно впливає на фінансовий стан.

2.3. Оцінка ефективності діяльності підприємства ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»

Проаналізуємо ефективність використання основних виробничих фондів ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» в 2021-2023 роках в табл.2.4.

Фондовіддача відображає, як ефективно підприємство використовує свої фонди (наприклад, капітал, активи) для генерації прибутку. Фондовіддача зростає за 3 роки 2,75 до 5,56, що свідчить про високу ефективність управління основними засобами. Фондомісткість вказує на рівень розгорнутості та використання фондів, які є в розпорядженні підприємства.

Таблиця 2.4 – Динаміка показників ефективності використання основних виробничих фондів ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» в 2021-2023 роках

№	Показник	2021	2022	2023	Відхилення, 2022/2021	Відхилення, 2023/2022
1	Фондовіддача	2,75	2,23	6,56	-0,53	4,33

2	Фондомісткість	0,36	0,45	0,15	0,09	-0,30
3	Фондоозброєність	855,31	785,70	503,26	-69,61	-282,45
4	Коефіцієнт зносу основних засобів	39,07	92,25	95,35	53,18	3,10
5	Коефіцієнт вибуття основних засобів	64,12	119,01	205,15	54,88	86,15
6	Рентабельність основних засобів	103,55	-90,20	-13,23	-193,75	76,97

Джерело: розраховано автором за даними ТОВ «АГРІКОР ХОЛДІНГ»

Фондомісткість зменшилась з 0,36 до 0,15. Фондоозброєність визначає ступінь наявності та розвитку фондів у підприємства для виконання його функцій і завдань. Фондоозброєність зменшилась з 855,31 тис.грн. на працівника до 503,26 тис.грн. на працівника, що є негативною динамікою.

Коефіцієнт зносу основних засобів показує швидкість, з якою основні засоби втрачають свою вартість через фізичний знос або моральне старіння. Коефіцієнт зносу основних засобів виріс до рівня 95,35%, тобто виробничі засоби вже застаріли. Коефіцієнт вибуття основних засобів показує частку основних засобів, які вибувають з активів підприємства через продаж, знецінення або інші причини. Коефіцієнт вибуття основних засобів сильно виріс.

Рентабельність основних засобів відображає, який прибуток генерують основні засоби підприємства порівняно з їхньою вартістю чи витратами на їх утримання. Рентабельність основних засобів показало негативну динаміку в 2021-23 роках. Отже, ефективність використання основних виробничих фондів підприємства за 3 роки знизилась.

Проаналізуємо рівень витрат на 1 грн. реалізованої продукції ТОВ «АГРІКОР ХОЛДІНГ» в 2021-2023 роках (рис.2.7). Витрати на 1 грн. реалізованої продукції зростали в 2022 році до рівня 0,72 грн. та в 2023 році зменшились до рівня 2021 року і склали 0,67 грн.

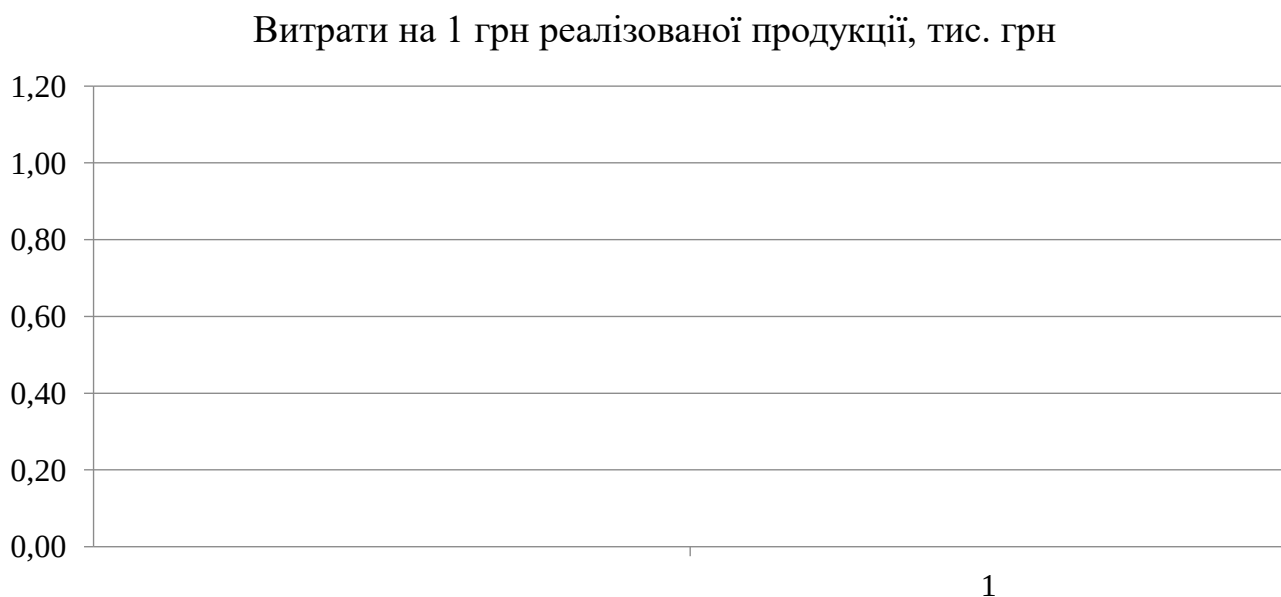

Рисунок 2.7 – Динаміка витрат на 1 грн. реалізованої продукції ТОВ «АГРІКОР ХОЛДІНГ» в 2021-2023 роках, грн.

Джерело: розраховано автором за даними ТОВ «АГРІКОР ХОЛДІНГ»

Проаналізуємо ефективність управління кадровими ресурсами. Динаміку продуктивності праці ТОВ «АГРІКОР ХОЛДІНГ» в 2021-2023 роках наведемо на рис.2.8.

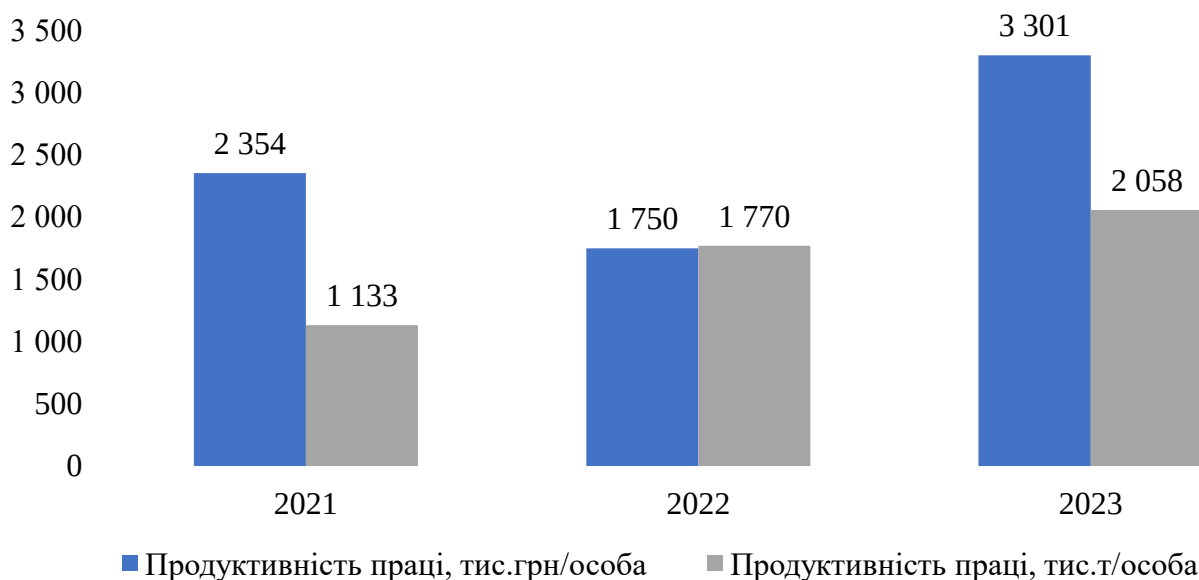

Рисунок 2.8 – Динаміка продуктивності праці ТОВ «АГРІКОР ХОЛДІНГ» в 2021-2023 роках, тис.грн. та т/особи

Джерело: побудовано за даними ТОВ «АГРІКОР ХОЛДІНГ»

З рис.2.8 бачимо, що продуктивність праці в грошовому виразі в 2022 році зменшувалась на 25,67% через зменшення обсягів реалізації продукції, а продуктивність праці в тонах виросла на 56,28% через скорочення персоналу, а в 2023 році продуктивність праці в грошовому еквіваленті зросла на 88,64% та в натуральних показниках на 16,27%. Загалом, за 3 роки показники продуктивності праці виросли переважно за рахунок скорочення персоналу.

Показники ефективності управління персоналом ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» в 2021-2023 роках наведено в табл.2.5.

Таблиця 2.4 – Динаміка показників ефективності використання основних виробничих фондів ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» в 2021-2023 роках

№		2021	2022	2023	Відхилення, 2022/2021		Відхилення, 2023/2022	
					«+, -»	%	«+, -»	%
1	Чисельність персоналу, осіб	496	457	421	-39,00	-7,86%	-36	-7,88%
2	Фонд оплати праці, тис.грн.	63 597	69 373	68 439	5 775,48	9,08%	-933	-1,35%
3	Середньомісячна ЗП, грн	10 685	12 650	13 547	1 965,00	18,39%	897	7,09%
4	Зарплатовіддача грн./грн.	18,36	11,53	20,30	-6,83	-37,21%	8,78	76,15%
5	Коефіцієнт плинності персоналу, %	4,23	11,82	12,11	7,58		0,30	

Джерело: розраховано автором за даними ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»

Чисельність персоналу в 2022 році скоротилась на 39 працівників та в 2023 році на 36 працівників, скорочення проводилось з метою оптимізації витрат. Фонд оплати праці виріс за 3 роки за рахунок підвищення рівня заробітної плати. Середньомісячна заробітна плата виросла з 10685 грн. в 2021 році до 13547 грн. в 2023 році (такий рівень заробітної плати нижче, ніж в середньому по Україні). Зарплатовіддача виросла з 18,36 грн./грн. до 20,3 грн./грн. Коефіцієнт плинності персоналу виріс з 4,23% до 12,11%. Отже, економічна ефективність управління

персоналом зростає, однак, показники плинності кадрів погіршуються, у тому числі за рахунок скорочення персоналу та низької мотивації персоналу.

Проаналізуємо показники ефективності управління матеріальними ресурсами ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» в 2021-2023 роках (табл.2.5).

Таблиця 2.5 – Динаміка показників рентабельності ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» в 2021-2023 роках

№	Коефіцієнти	2021	2022	2023	Відхилення, 2022/2021	Відхилення, 2023/2022
1	Рентабельність активів (економічна рентабельність)	40,36	-14,51	-1,17	-54,88	13,35
2	Рентабельність оборотних активів	60,82	-21,27	-1,62	-82,09	19,65
3	Рентабельність власного капіталу (фінансова рентабельність)	-1079,11	-171,01	-8,92	908,1	162,09
4	Рентабельність продукції	49,11	38,21	49,69	-10,90	11,49
5	Рентабельність продаж	32,93	27,64	33,20	-5,29	5,55
6	Операційна рентабельність	44,65	-29,82	1,65	-74,47	31,47
7	Чиста рентабельність	37,63	-40,50	-2,02	-78,13	38,49

Джерело: розраховано автором за даними ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»

Рентабельність активів (економічна рентабельність) відображає ефективність використання всіх активів компанії для генерації прибутку. Рентабельність активів за 3 роки знизилась. Рентабельність оборотних активів показує, яку частку прибутку генерують оборотні активи компанії, що використовуються в операціях. Рентабельність оборотних активів за 3 роки знизилась. Рентабельність власного капіталу (фінансова рентабельність). Вказує на здатність власного капіталу компанії генерувати прибуток для її власників. Рентабельність власного капіталу Рентабельність власного капіталу за 3 роки покращилась. Рентабельність продукції показує прибутковість конкретних видів продукції чи послуг, які виробляє або надає компанія, показник виріс з 49,11% до

49,69% за 3 роки. Рентабельність продаж відображає ефективність компанії у генерації прибутку від реалізації своїх товарів або послуг. Рентабельність продаж знизилась з 32,93% до 33,2%. Операційна рентабельність вказує на ефективність операційної діяльності компанії, тобто на її здатність генерувати прибуток від основної діяльності. Операційна рентабельність зменшилась з 44,65% до 1,65%. Чиста рентабельність показує чистий прибуток, який залишається після врахування всіх витрат, відносно загальних доходів компанії. Чиста рентабельність за 3 роки знизилась. Отже, в 2021-2023 роках більшість показників рентабельності погіршилось, а в 2022-2023 роках по ряду показників підприємство було нерентабельним.

Отже, було проаналізовано ефективність управління основними засобами, кадровими ресурсами та матеріальними ресурсами та виявлено, що всі елементи ефективності підприємства знижувались за 3 роки. Переважно це відбулось через те, що в лютому 2022 року почалась повномасштабна війна, яка сильно вплинула на сільськогосподарську галузь України. В умовах воєнного стану необхідно шукати напрями підвищення ефективності діяльності ТОВ «АГРІКОР ХОЛДІНГ».

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»

3.1. Напрями підвищення ефективності діяльності ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»

В попередньому розділі було виявлено, що ефективність управління основними засобами, кадровими ресурсами та матеріальними ресурсами та виявлено, що всі елементи ефективності підприємства знижувались за 3 роки.

Пропонуємо розглянути основні напрями підвищення ефективності діяльності ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»:

1. Проведення заходів зі зниження дебіторської заборгованості.
2. Проведення заходів з підвищення урожайності основної культури (кукурудзи).
3. Мотивація персоналу (підвищення рівня оплати праці).
4. Оновлення виробничих засобів для забезпечення високої урожайності.

Збільшення урожайності дозволить збільшити обсяг чистого прибутку, а зменшення дебіторської заборгованості покращити фінансовий стан та залучити оборотні кошти для ефективного ведення поточної діяльності.

Під час аналізу управління дебіторською заборгованістю ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» за період з 2021 по 2023 роки виявлено, що існують проблеми з утриманням оборотних коштів, включаючи дебіторську заборгованість. Це пояснюється тим, що в 2022 році економіку України сильно вразили негативні чинники, включаючи війну в країні. В результаті покупці (особливо юридичні особи), часто не можуть вчасно оплачувати товари, отримані від підприємства. Це змушує ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» збільшувати періоди відтермінування платежів. Однак, через затримки в отриманні коштів підприємство не може здійснювати закупівлі товарів у необхідних обсягах для отримання оптимальних

цін та умов. Тому необхідно вдосконалити управління дебіторською заборгованістю підприємства.

Для цього пропонуємо скласти алгоритм управління дебіторською заборгованістю на ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» (рис.3.1).

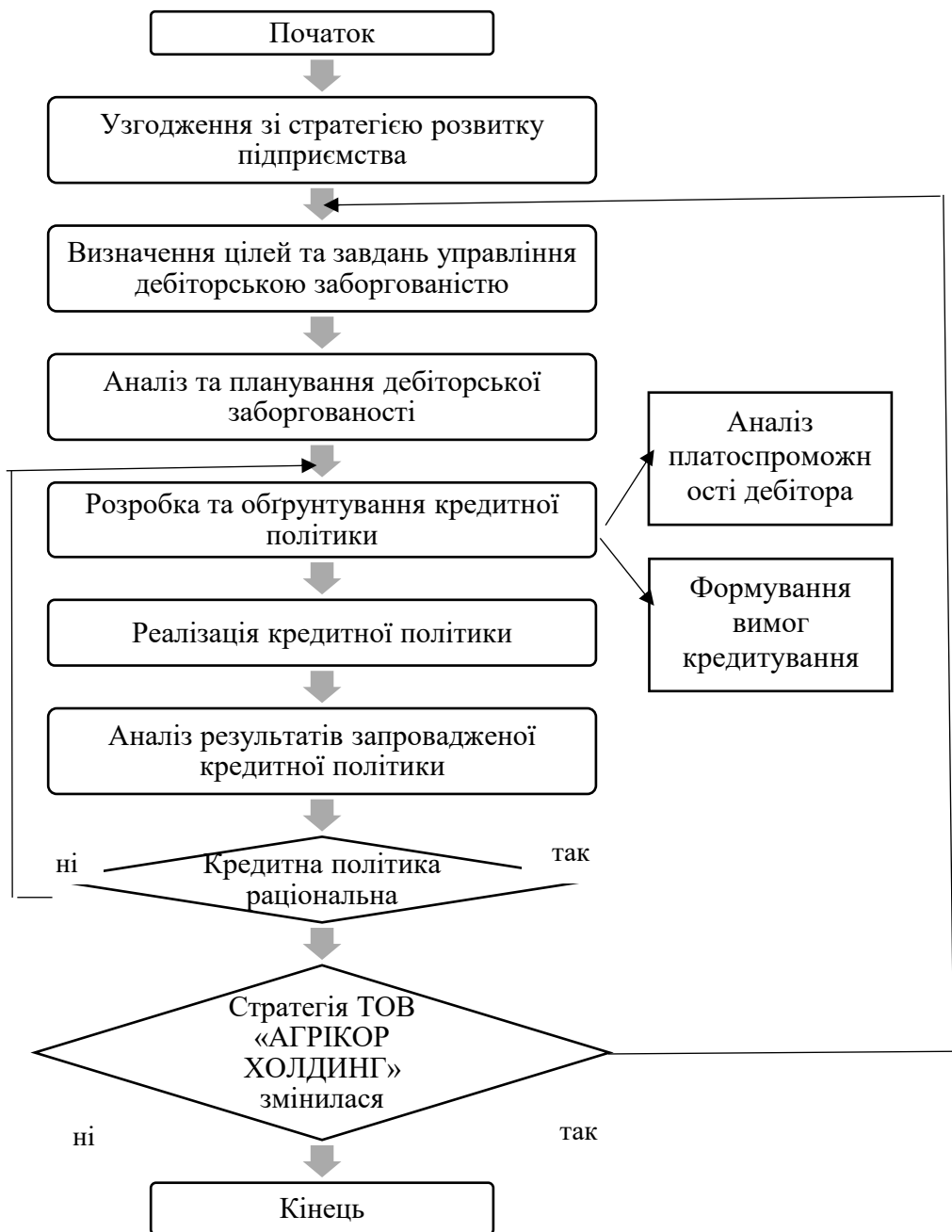

Рисунок 3.1 - Алгоритм управління дебіторською заборгованістю ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»

Джерело: розроблено автором

Перший крок у керуванні дебіторською заборгованістю - вироблення цього процесу відповідно до стратегії розвитку підприємства. Протягом останніх п'яти років ТОВ «АГРІКОР ХОЛДІНГ» впроваджувало стратегію збільшення своєї частки на ринку. Однак, фінансові результати за 2022-2023 роки показали збиток, тому в сучасних умовах підприємство повинно зосередитися на збереженні своєї позиції на ринку (принаймні на час війни в країні).

Метою управління дебіторською заборгованістю підприємства на період з 2025 по 2027 рік є підвищення чистого прибутку компанії. З ціллю вирішення цієї мети, ми визначаємо наступні завдання:

1. Зменшення використання короткострокового кредиту для закупівлі товарів.
2. Скорочення строків оплати за товари для юридичних осіб.
3. Проведення аудиту проблемних дебіторів підприємства.

Слід забезпечити постійний та необхідний моніторинг розміру дебіторської заборгованості, результати якого повинні бути постійно під контролем фінансового відділу підприємства. Під моніторингом розуміється процес визначення прийняттого рівня дебіторської заборгованості, аналізу її поточного стану (включаючи порівняння з нормативами, виявлення прострочених платежів, аналіз причин відхилень і їх усунення, спрощення переговорів та підписання додаткових угод), а також робота з простроченою дебіторською заборгованістю.

У другому розділі був проведений аналіз дебіторської заборгованості, який показав, що хоча ситуація з дебіторською заборгованістю покращилась у 2022 році, проте на початку 2023 року обсяги дебіторської заборгованості почали знову зростати. У 2022 році 96,16% дебіторської заборгованості становила заборгованість за товари та послуги.

Варто зазначити, що для покращення управління дебіторською заборгованістю компанії «АГРІКОР ХОЛДІНГ» необхідно зосередити увагу на посиленні функції оперативного контролю над розміром дебіторської заборгованості. Основний акцент слід зробити на виконанні таких завдань цією функцією:

1. Покращення інформаційного забезпечення.
2. Розширення аналітичної бази.
3. Планування, регулювання та координація контролю.
4. Визначення та розробка альтернативних варіантів для ухвалення управлінських рішень.

Враховуючи ці фактори, можна буде систематично відслідковувати стан і тенденції дебіторської заборгованості, ефективно використовуючи наявні фінансові ресурси та здійснюючи обдумані рішення. Крім того, це сприятиме формуванню економічної стійкості підприємства на довгострокову перспективу.

Важливим кроком є розробка кредитної політики підприємства. При формуванні стандартів оцінювання покупців необхідно акцентувати увагу на наступних аспектах: визначення набору характеристик, що впливають на конкурентоспроможність різних груп споживачів; проведення експертної оцінки інформаційної складової аналізу кредитоспроможності покупців; вибір найоптимальнішої методики для оцінки; подальше класифікування покупців за рівнем кредитоспроможності; завершальний етап - розрізнення кредитних умов в залежності від рейтингу позичальника.

Виявлено відсутність затвердженої стратегії роботи з постачальниками та замовниками. Напрямки цієї роботи передбачають кілька етапів:

1. Розробка цільової політики співпраці з замовниками та контрагентами, включаючи їх рейтингування та умови відстрочки платежу.
2. Систематичний контроль за вчасністю виконання зобов'язань перед постачальниками та замовниками.
3. Взаємодія з дебіторами, що порушили терміни оплати, спрямована на відновлення платежів та мінімізацію ризиків виникнення подібних ситуацій

Для ефективного управління дебіторською заборгованістю важливо мати достовірну інформацію про кредитоспроможність клієнтів. Ця інформація дозволяє здійснювати обґрунтовані рішення щодо умов співпраці, а також ефективно вирішувати питання з погашення боргів. Аналіз фінансового стану, історії

банківських операцій, обсягів продажів та інших факторів дозволяє оцінити ризики та визначити стратегію взаємодії з клієнтами.

В табл.3.1. наведено послідовність визначення класу позичальника (П - показник, КП - клас позичальника) для ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» (дод.3).

На основі проведеного аналізу потрібно встановити кредитні умови, включаючи умови та рівень знижок. Деяким клієнтам може бути запропоноване розширення строків кредитування, особливо тим, хто є постійними або має високу репутацію. Рівень знижок слід визначати з урахуванням термінів кредиту - чим довший термін, тим менший обсяг знижки. Також важливо стимулювати клієнтів до своєчасної оплати рахунків за куплену продукцію. Запропоновано надавати знижку у розмірі 3% за оплату у строк не більше 10 днів. Цю умову необхідно внести до додаткової угоди з компаніями, що мають рейтинг А, В+ або В, для спонукання контрагентів до своєчасного та дострокового погашення зобов'язань.

Також рекомендуємо впровадити систему штрафів за порушення термінів виконання зобов'язань контрагентами-дебіторами (пеня, штрафи, неустойки). Розмір таких штрафів повинен повністю компенсувати фінансові втрати компанії, включаючи втрати доходу, вплив інфляції та ризик зниження платоспроможності

Реструктуризація дебіторської заборгованості може бути проведена на різних етапах. Одним з особливо ефективних заходів для підвищення ліквідності є рефінансування дебіторської заборгованості. Цей процес є складною системою фінансових операцій, що допомагає швидко перетворити дебіторську заборгованість на готівкові активи.

В умовах ринкової економіки компанія ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» може розглядати різні економічні заходи, такі як рефінансування або реструктуризація дебіторської заборгованості, для прискорення процесу її погашення. Рефінансування дебіторської заборгованості включає конвертацію її в інші форми ліквідних оборотних активів, таких як готівка, короткострокові фінансові інвестиції тощо.

ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» спеціалізується на вирощуванні різноманітних сільськогосподарських культур, зокрема, відзначається значним обсягом

виросування кукурудзи. Висока продуктивність вівса залежить від різноманітних факторів, як природних, так і антропогенних. Урожайність натуральних умов визначається урожайним потенціалом, проте ефективність цих умов потребує оптимізації антропогенних втручань. Якість одних факторів залежить від впливу інших. Взаємозв'язок між рослинами та умовами навколишнього середовища впливає на кінцевий продукт - зерно, і це має значення не лише для його кількісних показників, а й для якості.

ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» фокусується на вирощуванні різноманітних культур у сільському господарстві, з особливим акцентом на виробництві кукурудзи. Висока продуктивність кукурудзи залежить від різних чинників, як природних, так і антропогенних. Урожайність природних умов визначається їхнім потенціалом, але їхня ефективність потребує оптимізації завдяки антропогенним втручанням. Якість одних факторів визначається впливом інших. Взаємозв'язок між рослинами та середовищем впливає на кінцевий продукт - зерно, що має значення не лише для його кількісних параметрів, а й для якості [64].

Перед посівом використовують систему боротьби з бур'янами. Агротехнічні методи спрямовані на збереження вологості в ґрунті. Сільгосптехніка має забезпечити рівну поверхню поля для належного посіву.

На даний час система захисту кукурудзи включає обробку ґрунту перед висівом або під час висіву препаратами для захисту від шкідників та хвороб. Також застосовувалися базові дози добрив для забезпечення рослин живленням.

Розглянемо діючі системи захисту перед сіянням (табл.3.1).

Таблиця 3.1 - Система захисту кукурудзи перед посівом на ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»

Період обробки	Назва препарату	Хвороби, шкідники, бур'яни, підживлення	Норма, кг/га, л/га	Витрата води, л/га
Обробка насіння перед посівом	Уд'єтрафит	Кореневі та стеблові гнилі, пліснява насіння	1,0 л/т	10-15 л/т
	Канонір ультра	Ґрунтові шкідники	6.0-8.0 л/т	
	Витакс		7.0-10.0 л/т	
	Командор екстра	Дротянка, шведська муха, личинки	5.0-9.0 л/т	
	Матадор Макс	хруща	5.0-6.0 л/т	
	Венцедор		1,2 л/т	

	Авіценна	Кореневі гнилі, сажкові хвороби, пліснява насіння	0.5-0.6 л/т	
	Стиракс		2.5 л/т	
	Тіаоен Т +Фумазалил		0.5 л/т+0,4 л/т	
	Гумат лист	Стимулятор росту	1 л/т	

Розглянемо діючі системи захисту кукурудзи від шкідників до сходів (табл.3.2).

Таблиця 3.2 - Система захисту кукурудзи від шкідників до сходів на ТОВ «АГРІКОР ХОЛДІНГ»

До сходів	Геліос екстра	Однорічні дводольні та злакові	1.5-2.5 л/га	200-300 л/га
	Основа		1.5-3.0 л/га	
	Пропазокс		2.0-3.0 л/га	
	Метризан		0,2-0,4 кг/га	
	Голазин		4,0-4,5 л/га	
	Еталон		1.6-2.1 л/га	
	Оскар преміум		1.5-3.0 л/га	
	Варяг		4,0-4,5 л/га	
	Датонит Голд		1.6-2.2 л/га	
	Хорус		1.8-3.0 л/га	

Розглянемо діючі системи захисту кукурудзи від шкідників до сходів (табл.3.3).

Таблиця 3.3 - Система захисту кукурудзи для виходу волоті на ТОВ «АГРІКОР ХОЛДІНГ»

3-5 листків	Голазин	Однорічні дводольні та злакові	4.0-4.5 л/га	200-300 л/га
	Микодин		1,0-1,25 л/га	
	Пріоритет+Оріон		1,0 л/га+0,01+0,015 кг/ га	
	Дилар	Однорічні коренепаросткові та деякі однорічні дводольні	0,12-0.2 кг га	
	Дисулам		0.5-0.6 л/га	
	Милафорт		1,0-1,25 л/га	
	Сульфоніл+АгроПАВ Екстра 0.05%	Однорічні та багаторічні злакові та деякі дводольні	0.05-0.07 кг, га	
	Альфа-Дикамба		0.4-0.8 л/га	
	Альфа-Ефір		0,7-0.8 л/га	
	Клінч Форте + ПАР Бустер	Однорічні, багаторічні злакові та дводольні	50 г/га+0,1 л/га	
	Альфа Нуфурон + ПАР Бустер		50-70 г/га+0,1 л/га	
	Миладар Дуо+Тандем	Однорічні та багаторічні злакові та однорічні дводольні	1,25-1,5 л/га+0,3 л/га	
	Агент	Однорічні дводольні та деякі багаторічні дводольні	0.4-0.6 л/га	
	Канонір Дуо	Злакова попелиця, блішки	0,1-0,15 л/га	
	Гумат Лист+ Біо Цинк	Стимулятор росту позакореневе підживлення	1,0 л/га+1,0 л/га	
	Гулівер стимул	Регулятор росту	1.0 л/га	

Проте, на полях з ґрунтами дерново-підзолистої природи, характеризованими середнім рівнем кислотності на рівні рН 5,0-5,1, ситуація ускладнюється. Не лише ці ґрунти відзначаються низьким вмістом органічної речовини, але і вони здатні знижувати вбирання рослиною елементів з внесених добрив. Тому, для забезпечення необхідного рівня захисту, необхідно взяти додаткові заходи.

Пропонуємо застосувати для підвищення урожайності додаткову систему захисту кукурудзи (табл.3.4).

Таблиця 3.4 - Система захисту кукурудзи

Система захисту рослин	
Досходові гербіциди	Післясходові гербіциди
Дуал Голд, 1,5 л/га	Стеллар, 1,25 л/га + ПАР Метолат, 1,25 л/га
Вплив на урожайність	Зростання на 15-20%

Джерело: [65;8]

Досходові гербіциди вносять в день після посіву передпосівну, післясходові – у фазу 3-5 листків культури. Площа посівної ділянки кукурудзи – 32,14 тис.га.

Розрахуємо витрати на додатковий захист кукурудзи (рис.3.5).

Таблиця 3.5 – Витрати на гербіциди

Гербіциди	Площа	Кіл-ть гербіцидів	Ціна за 1 л., грн.	Сума, тис.грн.
Дуал Голд, 1,5 л/га	32 140	48 210	12,7	612
Стеллар, 1,25 л/га	32 140	40 175	14,8	595
Стеллар, 1,25 л/га	32 140	40 175	16,1	647
Всього				1 854

Джерело: розраховано автором

Розрахуємо повні витрати за рік на додатковий захист кукурудзи від шкідників в табл.3.6.

Таблиця 3.6 - Витрати на захист кукурудзи від шкідників

Стаття витрат	Кіл-ть	Ціна, тис.грн.	Сума, тис.грн.
вартість засобів захисту рослин	1	1 854	1 854
вартість пального та мастила (л)	50	0,05	3
витрати на оплату праці (1 водій, 5 днів роботи)	5	0,62	3
Вартість ресурсів			1 859

Джерело: розраховано автором

Отже, повні витрати за рік на додатковий захист кукурудзи від шкідників вкладуть 1859 тис.грн.

ТОВ «АГРІКОР ХОЛДІНГ» продає свою продукцію в Україні переважно підприємствам-виробникам. Але через припинення діяльності деяких підприємств-виробників в Україні, пропонуємо розширити канали збуту через участь в тендерах. Це дозволить нам збільшити коло покупців та продавати продукцію вчасно, оскільки вона не має довгого терміну зберігання, а зберігання вимагає додаткових витрат

Проведемо сегментацію ринку кукурудзи (рис.3.2).

0,00%

■ 1

Рисунок 3.2 - Сегментація ринку кукурудзи у 2023 році, %.

Джерело: складено автором

Отже, найбільш перспективні сегменти для збуту то промислові та сільськогосподарські підприємства.

Також, для збільшення урожайності кукурудзи необхідно закупити сучасну сіялку. Її вартість складає від 600 тис.грн. до 1000 тис.грн. Ми пропонуємо купити універсальну сіялку (Сівалка Massey Ferguson 555 2010) за 700 тис.грн. Спеціальні характеристики наведені на рис.3.3.

Спеціальні технічні характеристики

Кількість рядків, шт	16
Рекомендована потужність трактора, к.с.	300
Ширина міжрядь, мм	70

Рисунок 3.3 - Спеціальні технічні характеристики сівалки Massey Ferguson 555 2010

Джерело: <https://agro.ria.com/sell-sivalka-massey-ferguson-555-350008966.html>

Для мотивації персоналу для збільшення продуктивності праці пропонуємо підвищити заробітну плату на 20% за рахунок введення преміального фонду за досягнення виробничих планів.

3.2. Обґрунтування економічної ефективності заходів щодо підвищення ефективності діяльності ТОВ «АГРІКОР ХОЛДІНГ»

Розрахуємо прогноз збільшення урожайності кукурудзи в 2024 році за умови посилення захисту рослин (табл.3.3). Врожайність кукурудзи до проведення заходів в 2023 році складала 60,8 ц/га, а після проведення заходів зросте на 15% та складе 69,92 ц/га.

Таблиця 3.3 - Система захисту кукурудзи, тон

Обсяг виробництва	2023	Прогноз	Відхилення, т	Відхилення, %
Пшениця	43 848	43 848	0	0,00
Кукурудза на зерно	586 603	674 594	87 990	15,00
Жито	0	0	0	0,00
Боби сої	0	0	0	0,00
Насіння ріпаку й кользу	0	0	0	0,00
Насіння соняшнику	187 293	187 293	0	0,00
Продукція рослинництва	817 744	905 735	87 990	10,76
Продукція тваринництва	48 640	48 640	0	0,00
Всього	866 384	954 375	87 990	10,16

Джерело: розроблено автором

Отже, обсяг виробництва продукції за рахунок збільшення урожайності кукурудзи на 15% складе 10,16%.

Збільшення доходів на 10,16% складе:

$$1389544 * 110,16\% = 1530722 \text{ тис.грн.}$$

Розрахуємо витрати мотивацію персоналу (збільшення фонду оплати праці на 20%):

$$68439 * 10\% = 13688 \text{ тис.грн.}$$

Собівартість продукції буде зростати також. Частка змінних витрат 80%, а постійні витрати не збільшуються, але собівартість збільшиться за рахунок збільшення фонду оплати праці та за рахунок зростання витрат на захист рослин:

$$928265 * 80\% * 110,16\% + 928265 * 20\% + 13688 + 346,8 = 1017479 \text{ тис.грн.}$$

Складемо прогноз фінансових результатів після проведення заходів з підвищення ефективності діяльності ТОВ «АГРІКОР ХОЛДІНГ» (табл.3.4).

Таблиця 3.4 – Прогноз фінансових результатів від проведення заходів з підвищення ефективності діяльності ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»

Показник	2023	Прогноз	Відхилення	
			Тис.грн.	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	1 389 544	1 530 722	141 178	10,16%
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	928 265	1 019 262	90 997	9,80%
Валовий: прибуток	461 279	511 460	50 181	10,88%
Інші операційні доходи	240 985	240 985	0	0,00%
Адміністративні витрати	22 324	22 324	0	0,00%
Витрати на збут	168 785	168 785	0	0,00%
Інші операційні витрати	488 253	488 253	0	0,00%
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	22 902	73 083	50 181	219,11%
Інші фінансові доходи	4 039	4 039	0	0,00%
Дохід від благодійної допомоги	54 344	54 344	0	0,00%
Фінансові витрати	100 959	100 959	0	0,00%
Інші витрати	8 347	8 347	0	0,00%
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	-28 021	22 160	50 181	179,08%

Джерело: розроблено автором

Отже, прогнозується зростання чистого прибутку на 179,08% за рахунок збільшення урожайності кукурудзи, продуктивності праці персоналу та забезпечення збуту кукурудзи через тендери.

Також, запропоновано заходи зі зменшення дебіторської заборгованості, планується знизити дебіторську заборгованість на 20%. Враховуючи також покупку основних засобів на 700 тис.грн. складемо прогноз балансу на рік (дод.3).

Проаналізуємо вплив проведених заходів на продуктивність праці персоналу (рис.3.3).

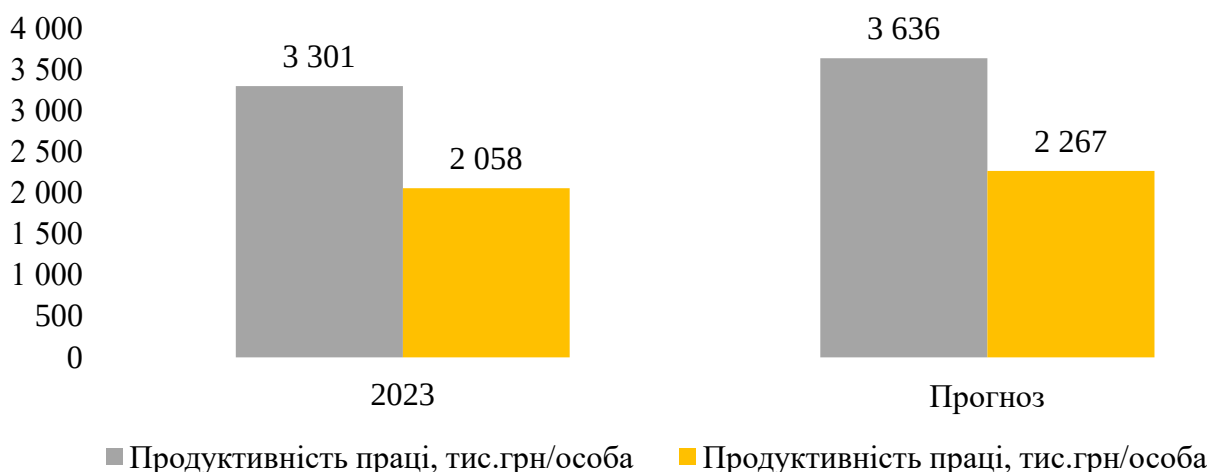

Рисунок 3.3 – Прогноз продуктивності праці ТОВ «АГРІКОР ХОЛДІНГ» після проведення заходів з підвищення ефективності діяльності

Джерело: складено автором

Продуктивність праці в грошовому еквіваленті та в натуральному виробництві зросте на 10,16%.

Складемо прогноз витрат на 1 грн. виготовленої продукції (рис.3.3). Як бачимо, рівень витрат на 1 грн. виготовленої продукції зменшиться з 0,67 грн. до 0,66 грн.

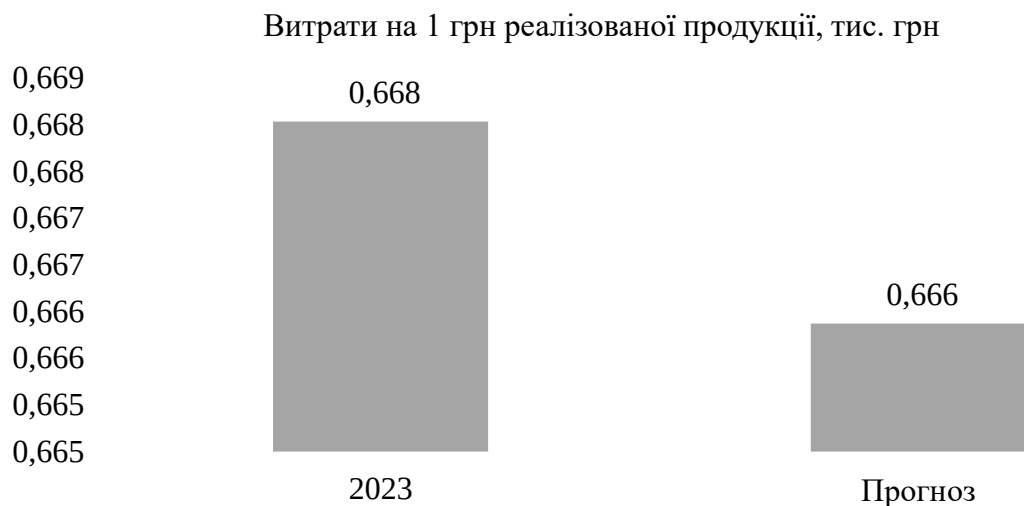

Рисунок 3.4 – Прогноз витрат на 1 грн. виготовленої продукції ТОВ «АГРІКОР ХОЛДІНГ» після проведення заходів з підвищення ефективності діяльності

Джерело: складено автором

Складемо прогноз показників ефективності управління основними засобами в табл.3.5.

Таблиця 3.5 – Прогноз показників ефективності управління основними засобами ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» після проведення заходів з підвищення ефективності діяльності

№	Показник	2023	Прогноз	Відхилення
1	Фондовіддача	6,56	11,01	4,45
2	Фондомісткість	0,15	0,09	-0,06
3	Фондоозброєність	503,26	330,36	-172,90
4	Коефіцієнт зносу основних засобів	95,35	96,95	1,60
5	Коефіцієнт вибуття основних засобів	205,15	317,81	112,65
6	Рентабельність основних засобів	-13,23	13,96	27,18

Джерело: розроблено автором

Фондовіддача виросте на 4,45. Фондомісткість зменшиться на 0,06. Фондоозброєність зменшиться на 172,9 по причині зносу наявних основних засобів (щорічна амортизація, сума якої перевищує інвестиції в покупку сіялки). Коефіцієнт зносу основних засобів зросте на 1,6%. Коефіцієнт вибуття основних засобів зросте на 112,65%. Рентабельність основних засобів виросте на 27,18%. Отже, більшість показників ефективності управління основними засобами покращиться. Складемо прогноз показників ефективності управління матеріальними ресурсами в табл.3.6.

Таблиця 3.6 – Прогноз показників рентабельності ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ» після проведення заходів з підвищення ефективності діяльності

№	Показник	2023	Прогноз	Відхилення
1	Рентабельність активів (економічна рентабельність)	-1,17	0,71	1,88
2	Рентабельність оборотних активів	-1,62	0,94	2,56
3	Рентабельність продукції	49,69	50,18	0,49
4	Рентабельність продаж	33,20	33,41	0,22
5	Операційна рентабельність	1,65	4,77	3,13
6	Чиста рентабельність	-2,02	1,19	3,20

Джерело: розроблено автором

Отже, планується покращити показники рентабельності за рахунок проведення заходів з підвищення ефективності діяльності ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ».

ВИСНОВКИ

Поняття ефективності діяльності підприємства відображає його здатність до досягнення поставлених цілей та оптимального використання ресурсів. Сутність ефективності полягає в досягненні максимального результату при мінімальних витратах. Важливо розуміти, що ефективність не обмежується лише фінансовими показниками, а включає всі аспекти діяльності підприємства. Дослідження та аналіз ефективності допомагають підприємствам вдосконалювати свою стратегію та управлінські практики. Загалом, розуміння та забезпечення ефективності діяльності є ключовим для успішного функціонування будь-якого підприємства.

Методичні засади оцінювання ефективності діяльності аграрного підприємства є ключовим елементом успішного управління в сільському господарстві. Вони включають в себе аналіз таких показників, як виробничість землі, витрати на виробництво, рентабельність культур та ефективність використання ресурсів. Врахування цих методичних засад допомагає підприємствам вдосконалити свою стратегію розвитку та досягти більшого економічного успіху.

ТОВ «АГРІКОР ХОЛДІНГ» – сільськогосподарське підприємство, яке спеціалізується на виробництві продукції рослинництва та тваринництва. Підприємство розміщено в Чернігівській області, має власні земельні ресурси площею 42,16 тис.га. Компанії розводяться сім порід великої рогатої худоби. Компанія вирощує пшеницю, кукурудзу, жито, боби сої, ріпак, соняшник. В 2023 році зяблева оранка ґрунту склала 40,33 тис.га. Виробництва продукції виросло за 3 роки на 59%, виробництво продукції тваринництва за 3 роки виросло на 2,31%. Продукція експортується до країн: Грузія, Азербайджан, Йорданії, Єгипту та Лівії.

Проведений аналіз фінансового стану компанії показав, що в 2021-223 роках відбулось погіршення фінансових результатів та компанія має низький рівень ліквідності, фінансової стійкості, платоспроможності, ділової активності, а також зростає період обороту дебіторської заборгованості, що негативно впливає на фінансовий стан.

Було проаналізовано ефективність управління основними засобами, кадровими ресурсами та матеріальними ресурсами та виявлено, що всі елементи ефективності підприємства знижувались за 3 роки. Переважно це відбулось через те, що в лютому 2022 року почалась повномасштабна війна, яка сильно вплинула на сільськогосподарську галузь України. В умовах воєнного стану необхідно шукати напрями підвищення ефективності діяльності ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ».

Було запропоновано такі основні напрями підвищення ефективності діяльності ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ»: проведення заходів зі зниження дебіторської заборгованості; проведення заходів з підвищення урожайності основної культури (кукурудзи); мотивація персоналу (підвищення рівня оплати праці); оновлення виробничих засобів для забезпечення високої урожайності. Пропонуємо застосувати для підвищення урожайності додаткову систему захисту кукурудзи та для збільшення урожайності кукурудзи необхідно закупити сучасну сіялку. Для мотивації персоналу для збільшення продуктивності праці пропонуємо підвищити заробітну плату на 20% за рахунок введення преміального фонду за досягнення виробничих планів.

Проведені розрахунки показали, що обсяг виробництва продукції за рахунок збільшення урожайності кукурудзи на 15% складе 10,16%. Прогнозується зростання чистого прибутку на 179,08% за рахунок збільшення урожайності кукурудзи, продуктивності праці персоналу та забезпечення збуту кукурудзи через тендери. Продуктивність праці в грошовому еквіваленті та в натуральному виробництві зросте на 10,16%. Рівень витрат на 1 грн. виготовленої продукції зменшиться з 0,67 грн. до 0,66 грн. Більшість показників ефективності управління основними засобами покращиться. Також покращяться рентабельності за рахунок проведення заходів з підвищення ефективності діяльності ТОВ «АГРІКОР ХОЛДИНГ».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баган Н. В. Теоретичні основи ефективності використання ресурсів аграрних підприємств. *Економічні науки*. 2021. № 3. С. 282-287..
2. Безверхий К. В., Поліщук Є. А. Оцінка ефективності реалізації програм міжнародної технічної допомоги малому та середньому бізнесу за допомогою розробленої методики. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. № 3 (27). С. 91-109.
3. Березіна Л.М. Перспективні напрями управління ефективністю діяльності підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2019. №16. 120-125.
4. Белобородова М. В., Зайченко К. М. Підвищення ефективності діяльності підприємства на основі управління бізнес-процесами. *БІЗНЕС-ІНФОРМ*. 2021. № 12. С. 294-300.
5. Бибченко А. В., Кобелєв В. М. Вдосконалення організаційно-економічного механізму управління ефективністю діяльності підприємства. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. *Економічні науки*. 2020. № 5 (7). С. 3-7.
6. Брагіна О.С., Стельмашук Д.Д. Порівняльна оцінка ефективності діяльності підприємства за системним та інтегральним підходами. *Economic journal Odessa polytechnic university*. 2023. № 2 (24). С. 25-34.
7. Васюта В. Б., Кулага М. О. Оцінка ефективності господарської діяльності підприємства та розроблення заходів щодо її підвищення. *Modern Economics*. 2019. № 15(2019). С. 41-48.
8. Вирощування кукурудзи: повна технологія. URL: <https://superagronom.com/articles/367-viroschuvannya-kukurudzi-povna-tehnologiya> (дата звернення 10.05.2024).
9. Гарафонова О. І., Василюк Н. Концептуальні підходи до процесу управління ефективністю діяльності бізнес-організацій. *Науковий журнал «ECONOMIC SYNERGY»*. 2022. № 3 (5). С. 27-37.

10. Горобець Т.А., Гончарук А.Г. Методичний підхід до оцінки ефективності діяльності підприємств малого та середнього бізнесу. *Економіка та управління підприємствами*. 2019. №73. С.77-86.

11. Грещак М.Г., Колот В.М., Мендрул О.Г. та ін. Економіка підприємства: підручник / за заг. Та наук. Ред. Г.О. Швиданенко. 4-те вид., перероб. І доп. Київ: КНЕУ, 2009. 816 с.

12. Гринько Т.В., Алещенко В.І. Вплив та взаємозв'язок ефективності та економічної безпеки підприємства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2020. № 42. С.4-12.

13. Грицаєнко Г. І., Грицаєнко М. І. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник. Мелітополь: Люкс, 2021. 260 с.

14. Гузь Д.О., Кусик Н.Л. Методичні аспекти оцінки поточної стратегії економічного розвитку підприємств туристичної галузі. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2020. № 1 (97).с.71-78.

15. Гуменюк М. М., Неміш Д. В. Оцінка ефективності функціонування малого аграрного підприємництва в сучасних умовах. *Подільський вісник: сільське господарство, 53 техніка, економіка. 2022.*
URL:https://journals.pdu.khmelnitskiy.ua/index.php/podilian_bulletin/article/download/29/22/55(дата звернення: 15.04.2024).

16. Деренська Я. Оцінка ефективності діяльності підприємства. *Mechanism of an Economic Regulation*. 2023. № 1(99). С. 81-85.

17. Діденко Є. О., Чумак О. В. Теоретико-методичні засади забезпечення ефективності функціонування підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 1.
URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7581> (дата звернення: 03.04.2024).

18. Дмитренко А. Діагностика витратності функціонування підприємства. *Економічний аналіз*. 2020. Том 30. № 3. С. 175-181.

19. Добровольська О. В., Шрамко В. А. Оцінка інноваційно-інвестиційного розвитку сільськогосподарського підприємства з використанням моделі

дюпона. *Ефективна економіка*. 2020. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8555> (дата звернення: 03.03.2024).

20. Добровольська О.В., Дуброва Н.П. Показники ЕВІТ та ЕВІТДА в аналізі фінансової звітності: методичний підхід. *Інфраструктура ринку*. 2021. № 52. С.157-161.

21. Довбня С.Б. Еволюція і напрями розвитку системи збалансованих показників. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : «Економіка і менеджмент»*. 2019. № 35. С. 167–175.

22. Економіка і бізнес: підручник / за ред. Д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. Суми: Університетська книга, 2021. 316 с.

23. Економіка підприємства : підручник / під заг. Ред. Д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с

24. Економічна ефективність vs соціальна справедливість: пріоритети розвитку України на етапі подолання кризи : кол. Моногр. / НАН України, Секція суспільних і гуманітарних наук. Київ, 2019. 350 с.

25. Ємельянов О. Ю. Економічна ефективність господарської діяльності як чинник конкурентоспроможності підприємств. *Ефективна економіка*. 2021. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9448> (дата звернення: 03.03.2024).

26. Забедюк М.С. Стратегія диверсифікації як шлях підвищення ефективності діяльності підприємства. *Економічний форум*. 2020. № 2. С.87-92.

27. Заболотна Н.Я, Попруженко М.О. Підвищення ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств за допомогою системи методів управління. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020 №8. С. 256-258.

28. Зось-Кіор М.В., Ільїн В.Ю., Жмурко І.О. Управління стратегією підвищення ефективності діяльності аграрного підприємства. *Економіка та управління підприємствами*. 2020. С. 193-197.

29. Іщейкін Т. Є., Олійник А. С., Козін О. О., Фурман А. С., Гринь А. І. Управління виробничо-комерційною діяльністю підприємства. *Економіка та держава*. 2022. № 2. С. 141–146.
30. Камінська І.М. Теоретико-методичні підходи до аналізу ефективності діяльності підприємства. *Економічний форум*. 2021. С. 79-87.
31. Карпова Т.С. Механізм ефективного функціонування підприємств: податковий аспект. *Економіка і організація управління*. 2020. № 3 (39).
32. Кваско А. В., Шендерівська Л. П. Ефективність операційної діяльності підприємства та її оцінювання. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. 2022. № 46. С. 16-22.
33. Козарезенко Л. В. Соціально-економічна ефективність функціонування сфери освітніх послуг. *Ефективна економіка*. 2019. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6942> (дата звернення: 03.03.2024).
34. Козирєва О., Грузіна І., Бондаренко І. Дослідження методичних підходів до оцінювання ефективності діяльності підприємства. *Підприємництво та інновації*. 2023. № (29). С. 83-88.
35. Котлик А. В., Гресь Г. О. Підхід до розробки комплексу ключових показників оцінки ефективності діяльності приватних медичних закладів і його інтеграції з системою мотивації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2022. № 43. С. 82-88.
36. Краля В. Г. Використання інструментарію управлінської діагностики для прийняття ефективних управлінських рішень. *Український журнал прикладної економіки*. 2021. № 1. С. 85–92.
37. Левчук Т.М., Кривов'язюк І.В. Проблеми забезпечення ефективності діяльності підприємства та їх вирішення в сучасних концепціях господарювання. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2019. №23. Ч. 2. С. 50–53.

38. Ляшенко Р.В. Структура, підсистеми та елементи системного менеджменту агробізнесу. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. Вип. 2(1). С. 126-131.
39. Маркова Т. Оцінка ефективності діяльності підприємства: теоретико-методичні підходи. *Економіка харчової промисловості*. 2019. №4. С.20-26.
40. Марченко В.М., Місяйло О.В. Напрями підвищення економічної ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств. *Економіка та управління підприємствами*. 2020. №2 (25). С.246-251.
41. Мінеєв В.С. Основні показники економічної ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. 2019. № 1. С.107-111.
42. Морозова О.Г., Морозов Р.В. Методологічні засади оцінки виробничого потенціалу і ефективності аграрних підприємств. *ВІСНИК ХНТУ*. 2020. №4 (75). С. 204-209.
43. Мочерний С. Економічна теорія : навчальний посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2009. 640 с.
44. Мулик Т. О. Організація діагностики діяльності підприємства та його бізнес-процесів: теоретико-методичні підходи. *Modern Economics*. 2019. № 17(2019). С. 158-164.
45. Назаренко І. Економічний зміст ефективності діяльності підприємств. *Галицький економічний вісник*. 2022. С. 15-22.
46. Отенко І. П. Ефективність як основне поняття та критерій діяльності підприємства. *Бізнес Інформ*. 2020. №6. С. 190–195.
47. Пащенко О.П., Васьківський О.П., Куліш Н. Теоретичні аспекти оцінки ефективності менеджменту підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2020. №1 (18). С.119-125.
48. Петков О. І. Економічна ефективність підприємств та фактори впливу на неї. *Український журнал прикладної економіки*. 2021. Том 6. № 1. С. 392-399.

49. Петков О.І. Методичні підходи до оцінювання економічної ефективності підприємств харчової галузі України. *Причорноморські економічні студії*. 2019. № 42. С. 35-39.

50. Петрушка Т. О., Ємельянов О. Ю., Курило О. Б. Підвищення ефективності господарської діяльності як чинник економічного розвитку підприємств. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8396> (дата звернення: 03.03.2024).

51. Пікулик О.І. Бізнес-середовище в Україні: проблеми та перспективи розвитку. *Економіка та підприємництво*. 2021. № 2 (119). С.23-26.

52. Пудичева Г.О. Економічна сутність та класифікація ефективності. *Економіка та управління підприємствами*. 2020. № 3 (77). С.19-24.

53. Савицька О. М., Салабай В. О. Ефективність діяльності та управління підприємством: особливості використання теорії, методології та результативності аналітичних досліджень. *Ефективна економіка*. 2019. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7126> (дата звернення: 03.04.2024).

54. Салатенко В.Н., Зінченко О.І., Білоножко М.А. За ред. О.І.Зінченка /Рослинництво: Підручник.- К.: Аграрна освіта, 2003. 591 с.

55. Сенів Б., Король В. Напрями удосконалення оцінки ефективності інновацій на підприємстві. *Економічний аналіз*. 2022. Том 32. № 3. С. 233-239.

56. Сосновська О. О. Методичні підходи до діагностування фінансового стану підприємства. *Modern Economics*. 2019. № 14(2019). С. 264-271.

57. Сотник А. А. Організація комплексного дослідження ефективності господарської діяльності підприємства. *Наукове видання Державного університету «Житомирська політехніка». Серія: Економіка, управління та адміністрування*. 2020. № 2 (92). С. 63-68.

58. Стратегія підприємства. Практикум : зб. Кейсів / [Є. В. Прохорова, Н. М. Гаращенко, М. І. Дяченко та ін.] ; кер. Кол. Авт. Є. В. Прохорова. К. : КНЕУ, 2014. 288 с.

59. Талах Т.А. Оцінка економічної ефективності функціонування підприємств промисловості України. *Економічний форум*. 2021. № 1(4), 101-108.

60. Тарасенко Л.О. Ефективність діяльності підприємства: сутність, генезис, зміст підходів. *Фінанси, облік, банки*. 2019. №24. С.148-157.

61. Товмасян В. Р. Методичний підхід до оцінювання наявної та прогнозованої ефективності фінансової політики підприємств. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8761> (дата звернення: 03.04.2024).

62. ТОП-10 виробників насіння кукурудзи. URL: <https://superagronom.com/articles/566-reyting-virobnikiv-nasinnya-pshenitsi-kukurudzi-i-soyi-v-ukrayini>. (дата звернення 10.05.2024).

63. Ткачук О.П., Гарник О.І. Агроекологічні особливості ґрунтів Хмельницького району. Тези доповіді / Збірник наукових праць Всеукраїнської міжвузівської науково-практичної конференції студентів та магістрів «Екологічні проблеми України та шляхи їх вирішення», ВНАУ, 20 – 21 березня 2012 року. С. 33-34.

64. Технологія вирощування кукурудзи. URL: <https://www.syngenta.ua/news/kukurudza/tehnologiya-viroshchuvannya-kukurudzi> (дата звернення 10.05.2024).

65. Технологія вирощування кукурудзи на зерно URL: <https://bizontech.ua/blog/tekhnologiya-viroshchuvannya-kukuruzi-na-zerno> (дата звернення 10.05.2024).

66. Турчіна С.Г., Дашутіна Л.О. Управління ефективністю діяльності підприємств малого бізнесу. *Інфраструктура ринку*. 2021. № 53. С.91-97.

67. Шалева О. І. Актуальні аспекти аналізу економічної ефективності діяльності підприємств сфери послуг. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2022. № 68. 61-71.

68. Яровий В.Ф., Юрченко В.В. Соціально-економічна ефективність діяльності туристичних підприємств. *Причорноморські економічні студії*. 2020. №53. С.135-139.

69. Ярославський А. О. Економічна ефективність діяльності підприємства: теоретичний аспект. *Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. №20. 174-177.
70. Allais M. An Outline of My Main Contributions to Economic Science. *American Economic Review*. 1997. № 6. URL: <https://www.jstor.org/stable/2951290> (дата звернення 10.05.2024).
71. Allais M. The Conditions of efficiency in the economy. *Economic Internazionale*. 1968. Vol. XXI. No. 3. P. 3–24.
72. Armstrong M. *Armstrong's Handbook of Performance Management: An Evidence-Based Guide to Delivering High Performance*. London : Kogan Page, 2015. 416 p.
73. Emerson G. *Twelve Principles of Productivity*. M Economics. McGraw-Hill/Irwin. 1992. 224 p.
74. Grant R. *Contemporary Strategy Analysis*. Wiley -Blackwell. 2007. 496 p.
75. Detmer U. *Goldratt's Theory of Constraints: A Systems Approach to Continuous Improvement*. *Economic Internazionale*. 2017. 444 p.
76. Kaplan R., Norton D. The Balanced Scorecard – Measures That Drive Performance. *Harvard Business Review*. 1992. №2. P. 71-79.
77. Smit A. *Dobrobut nacy. Doslidzhennya pro pryrodu ta prychyny dobrobutu nacy*. K.: Port-Royal, 2001. P. 47-66.

Таблиця А.1 – Трактування понять «ефективність»

Автори	Трактування поняття
Белобородова М. В., Зайченко К. М.	Ефективність – це відносне поняття, що представляє співвідношення між кінцевим ефектом (результатом виробництва) і ресурсами, використовуваними для його створення [4, с.295]
Васюта В. Б., Кулага М. О.	Поняття ефективності господарської діяльності підприємства має багатоаспектний характер. Як економічна категорія ефективність діяльності підприємства відображає співвідношення фактичного результату очікуваному [7, с.42]
Гарафонов О. І., Василіук Н	«економічна ефективність роботи бізнес-організації – комплексне поняття, яке визначається, виходячи з ефективності складових процесів, і показує, наскільки добре організація використовує свої ресурси, щоб зробити прийнятні товари та послуги, порівняно з встановленою нормою, метою або стандартом. Управління ефективністю включає ряд етапів, від її оцінювання до розробки методів та підбору інструментів підвищення ефективності компанії» [8, с.34]
Козирева О., Грузіна І., Бондаренко І.	ефективність діяльності підприємства – є інтегрованою концепцією менеджменту, яка об'єднує різні сфери господарської діяльності підприємства, включаючи стратегічне управління, управління кадровим потенціалом, операційне планування та управління, планування, облік, аналіз та контроль результатів, відповідні підходи, моделі та методи, та обов'язково програмне забезпечення для забезпечення стійкого підвищення ефективності організації у довгостроковій перспективі [34, с.84]
Отенко І. П.	Ефективність розглядається і як синергетичний результат безперервного вдосконалення операційних, управлінських і допоміжних процесів, які розглядаються в японській концепції кайдзен [46, с.192]
Пудичева Г.О.	ефективність є багатогранним поняттям, яке відрізняється від результативності. Перша є фактично ступенем відповідності певних ефектів величинам, що характеризують обсяги ресурсів, витрат, доходів тощо, друга – ступенем відповідності певних результатів поставленим цілям та плановим завданням. Ефективність охоплює безліч аспектів господарювання, тому розрахунок системи її показників може бути складним і трудомістким [52, с.23]
Петрушка Т. О., Ємельянов О. Ю., Курило О. Б.	Під економічною ефективністю господарської діяльності підприємства та її ресурсного забезпечення доцільно розуміти міру результативності цієї діяльності та використання певних видів економічних ресурсів підприємства незалежно від обсягів господарської діяльності та розмірів застосовуваного з метою її провадження ресурсного забезпечення [50]
Савицька О.М.	економічна ефективність є основним якісним фактором економічного зростання організації, оскільки забезпечує абсолютне зростання її результатів при тій же величині зусиль [53]
Шалева О. І.	Ефективність – уміння правильно використовувати ресурси для досягнення цієї цілі [67, с.63]

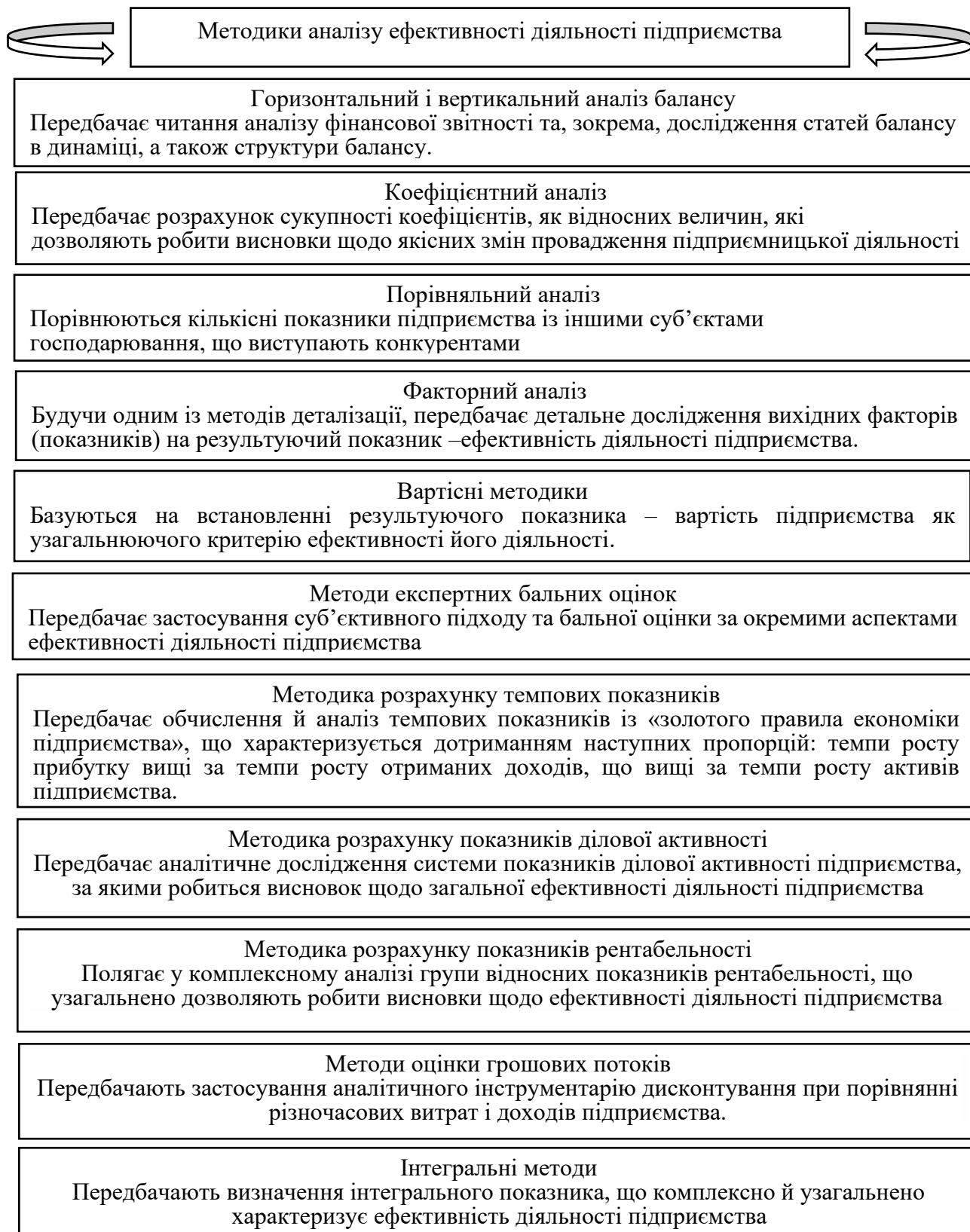
Таблиця Б.1 – Підходи до оцінювання ефективності функціонування підприємства

Назва підходу	Зміст та особливості підходу
1	2
Традиційний підхід	Ця модель ґрунтується на класичній моделі Дюпона «Рентабельність капіталу» та включає оцінку ефективності за допомогою двох груп показників. Перша група, узагальнюючі показники на першому рівні, дає загальне уявлення про ефективність діяльності підприємства. Друга група, показники другого рівня, дозволяє оцінювати ефективність використання конкретних видів ресурсів, таких як капітал, праця, матеріали та інші. Ця модель сприяє більш детальному аналізу факторів, що впливають на результативність підприємства, та допомагає визначити ключові аспекти, які потребують уваги для покращення його фінансової продуктивності
Метод експрес-оцінки	Експрес-аналіз надає комплексне уявлення про загальну ефективність функціонування підприємства і є швидким способом оцінки його економічного стану. Цей вид аналізу включає декілька підходів, серед яких: оцінка фінансової стабільності, виявлення «слабких» сторін фінансової звітності, аналіз динаміки показників, горизонтальний та вертикальний аналіз та інші методи. Це дозволяє швидко і ефективно визначити проблемні аспекти у діяльності компанії та знайти шляхи для покращення її фінансової стабільності та результативності. Експрес-аналіз може бути корисним інструментом для оперативного управління підприємством та прийняття важливих управлінських рішень.
Сімейство показників	Оцінка результатів функціонування бізнесу за допомогою комплексу показників дозволяє розглядати діяльність компанії як цілісну і динамічну систему. Ця оцінка не лише відображає поточний стан компанії, але й прогнозує її майбутні досягнення. Вона проводить комплексний аналіз з різних позицій, таких як погляд споживача, інвестора, працівника та інших зацікавлених сторін
Структурний підхід Куросави	Підхід Куросави базується на структурі підприємства та складається з трьох основних компонентів. Перший компонент - це оцінка показників економічної діяльності самого підприємства. Другий компонент - якісна оцінка, яка відображається у розгляді стану його внутрішньої структури та процесів. Третій компонент - оцінка економічних показників галузі, у якій діє підприємство. За концепцією структурного підходу, оцінка ефективності бізнесу допомагає ретроспективно аналізувати минуле функціонування підприємства і на цій основі планувати нові стратегічні напрямки для майбутнього. Такий підхід дозволяє краще зрозуміти внутрішню та зовнішню динаміку підприємства, виявити його конкурентні переваги та слабкі сторони, що в свою чергу сприяє ефективному управлінню його розвитком
Підхід на основі концепції «Performance Management»	Використання Збалансованої системи показників (Balance Scorecard (BSC)) включає в себе аналіз різноманітних факторів, як фінансових, так і нефінансових. Основні аспекти (перспективи) у ЗСП відображаються через наступні показники: фінансові результати, маркетингові стратегії, внутрішні бізнес-процеси та розвиток персоналу. Збалансована система індикаторів дозволяє комплексно оцінювати діяльність підприємства з різних точок зору, що допомагає зрозуміти не лише фінансову стійкість, але й ефективність в управлінні маркетинговими процесами, оптимізації внутрішніх операцій та розвитку ключових ресурсів – персоналу.

Продовження дод.Б

1	2
	Такий підхід враховує важливість не тільки фінансових результатів, але й інших аспектів, які сприяють утриманню конкурентних переваг і стабільності підприємства в довгостроковій перспективі.
Багатофакторний підхід	Цей підхід зустрічається у науковій економічній літературі, але мало застосовується на практиці. Він передбачає використання зведених показників ефективності, які можуть бути складними та важкими для інтерпретації, тому цей підхід ще не завоював широкого визнання. Зокрема, він рекомендує застосування агрегованих індексів, які включають в себе різноманітні фінансові та нефінансові аспекти ефективності підприємства. Базовий набір перспектив в збалансованій системі індикаторів (BSC) включає такі складові як фінанси, маркетинг, внутрішні бізнес-процеси та зростання (розвиток) персоналу. Однак, недоліком такого підходу є його складність та важкість у використанні індексів для аналізу та визначення ефективності підприємства. Тому він ще потребує подальшого вдосконалення та адаптації для широкого застосування на практиці
Бенчмаркінг	Бенчмаркінг є системою ранньої діагностики потенційних проблем і прогнозування їх виникнення. Цей процес включає вимірювання характеристик продукції, послуг або методів роботи у порівнянні з найкращими конкурентами у відповідній галузі. Бенчмаркінг надає можливість отримати інформацію для порівняння різних аспектів, таких як фінансові показники, ефективність роботи персоналу за функціями, тривалість циклу розробки продукту або послуги, а також показники у сфері якості і обслуговування. Цей інструмент аналізу дозволяє підприємствам зрозуміти свої міцні та слабкі сторони порівняно з лідерами галузі, виявити можливості для покращення та прийняти ефективні стратегічні рішення. Бенчмаркінг стає важливою складовою стратегії розвитку підприємства, допомагаючи забезпечити його конкурентоспроможність та успіх на ринку
Піраміда ефективності	За методикою Піраміда ефективності оцінки функціонування бізнесу виокремлюються п'ять ієрархічно пов'язаних рівнів. На першому рівні стоїть «бачення», де визначається стратегічна мета та місія компанії. Другий рівень охоплює «ринки і фінанси», що включає аналіз ринку, конкурентоспроможність та фінансовий стан підприємства. «Клієнти» представляють третій рівень, де зосереджено увагу на задоволеності та потребах споживачів. На четвертому рівні розглядаються «гнучкість і продуктивність, якість», що охоплює ефективність процесів та якість продукції або послуг. На останньому, п'ятому рівні враховуються «терміни поставки, тривалість виробничого циклу і витрати, пов'язані з браком», що дозволяє оцінити ефективність управління ланцюгом постачання, виробничими процесами та витратами на усунення недоліків. Ця ієрархія дозволяє комплексно оцінити різні аспекти діяльності підприємства та визначити стратегічні напрямки для покращення його ефективності

Джерело: складено автором на основі [6;16;25;53;57]

підприємства

Джерело: складено автором на основі [30]

Таблиця Г.1 - Показники ефективності використання основних засобів аграрного підприємства

Показник	Характеристика показника	Формула для розрахунку
Фондовіддача	Виражає ефективність використання засобів праці, показує скільки виробляється готової продукції на одиницю основних виробничих засобів на підприємстві	$ФВ = \frac{ВП}{ОЗ}$ де, <i>ВП</i> – обсяг реалізованої продукції за рік; <i>ОЗ</i> – середньорічна вартість основних засобів
Фондомісткість	Показує вартість основних виробничих фондів підприємства, яка припадає на одиницю вартості валової продукції	$Фм = \frac{ОЗ}{ВП}$
Рентабельність ОЗ	Характеризує рівень ефективності використання основних засобів (ОЗ) підприємства	$РФ = \frac{П}{ОЗ}$ <i>П</i> – прибуток, одержаний за певний період
Коефіцієнт використання обладнання	Показує відношення фактичної продуктивності обладнання на підприємстві до його нормативної продуктивності	$Кобл = \frac{ВП}{П_{вир. обл.}}$ <i>П_{вир. обл.}</i> – виробнича потужність обладнання
Коефіцієнт змінності обладнання	Відображає кількість змін роботи обладнання	$Кз = \frac{Кст. зм.}{n}$ <i>Кст. зм</i> – кількість відпрацьованих верстато-змін; <i>n</i> – кількість одиниць обладнання

Таблиця Д.1 - Показники ефективності використання оборотних коштів аграрного підприємства

Показник	Характеристика показника	Формула для розрахунку
Коефіцієнт оборотності ОК	Показує ефективність використання оборотних коштів (ОК) на підприємстві	$K_{об} = \frac{ВП}{ОК}$ де, ОК – середні залишки оборотних коштів
Коефіцієнт завантаженості	Характеризує величину оборотних коштів на 1 грн реалізованої продукції підприємства	$K_{зав} = \frac{ОК}{ВП}$
Тривалість обороту	Відображає тривалість обороту коштів (в днях)	$T_{об} = \frac{Д}{K_{об}}$ Д – кількість днів у періоді; K _{об} – коефіцієнт оборотності ОК
Рентабельність оборотних коштів	Показує відношення прибутку до середніх залишків оборотних фондів за певний період	$P_{об} = \frac{П}{ОК}$

Таблиця Є.1 - Показники ефективності використання трудових ресурсів аграрного підприємства

Показник	Характеристика показника	Формула для розрахунку
Продуктивність праці	Характеризує кількість продукції, виробленої в одиницю часу, або витрат часу на виробництво одиниці продукції	$Пп = \frac{ВП}{ЖП}$ <i>де: ЖП – витрати живої праці (людино-години)</i>
Трудомісткість продукції	Показує затрати робочого часу на виробництво одиниці продукції або обсягу виготовленої продукції	$Тп = \frac{ЖП}{ВП}$
Фондоозброєність	Показує вартість основних виробничих засобів, що припадає на одного працівника	$\Phi_{оп} = \frac{ОК}{СЧП}$ <i>СЧП – середньооблікова чисельність працівників</i>
Зарплатомісткість продукції	Визначає, скільки гривень ЗП припадає на 1 гривню виготовленої продукції	$Зм = \frac{\Phi_{оп}}{ВП}$ <i>Фоп – фонд оплати праці</i>

Таблиця Ж.1 - Показники ефективності використання капітальних вкладень аграрного підприємства

Показник	Характеристика показника	Формула для розрахунку
Коефіцієнт ефективності капітальних вкладень	Визначає абсолютну ефективність інвестицій	$K_v = \frac{\Delta\Pi}{KB}$ <i>де: $\Delta\Pi$ – щорічний приріст прибутку від здійснення капітальних вкладень;</i> <i>KB – сума капітальних вкладень</i>
Термін окупності капітальних вкладень	Період часу в роках, за який побудоване чи реконструйоване підприємство забезпечує накопичення прибутку в розмірах, що дорівнюють здійсненим капітальним вкладенням	$T_{ок} = \frac{KB}{\Delta\Pi}$
Зведені витрати	Дорівнює сумі поточних витрат на одиницю продукції за і-м варіантом (C_i) та добутку нормативного коефіцієнта ефективності (E_n) та питомих (на одиницю продукції) капітальних вкладень за /-м варіантом. Найкращим буде варіант з мінімальним значенням зведених витрат	$i_m = C_i + E_n - \min$

Таблиця 3.1 - Визначення класу позичальника

Коефіцієнт	Рівень ризику позичальника			Значення показника						Ваговий коефіцієнт
				20 рік		20 рік		20 рік		
Бальна шкала										

Джерело: розроблено автором

Таблиця І.1 – Прогноз балансу

Актив	Код рядка	2023	Прогноз
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	1	1
первісна вартість	1001	2 953	2 953
накопичена амортизація	1002	2 952	2 952
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби:	1010	211 872	139 082
первісна вартість	1011	4 558 521	4 559 221
знос	1012	4 346 649	4 420 139
Інвестиційна нерухомість:	1015		
первісна вартість	1016		
знос	1017		
Довгострокові біологічні активи:	1020		
первісна вартість	1021	23 925	23 925
накопичена амортизація	1022	23 925	23 925
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств			
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Гудвіл	1050		
Відстрочені аквізиційні витрати	1060		
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065		
Інші необоротні активи	1090	417 704	417 704
Усього за розділом І	1095	653 502	580 712
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	412 525	453 778
Виробничі запаси	1101	74 797	
Незавершене виробництво	1102	67 107	
Готова продукція	1103	270 563	
Товари	1104	58	
Поточні біологічні активи	1110	101 786	101 786
Депозити перестраховування	1115		
Векселі одержані	1120		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	26 658	23 459
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130		

за виданими авансами		144 616	144 616
з бюджетом	1135	4 389	4 389
у тому числі з податку на прибуток	1136		
з нарахованих доходів	1140		
із внутрішніх розрахунків	1145		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	934 466	1 027 913
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	3 463	32 386
Готівка	1166	5	
Рахунки в банках	1167	3 458	
Витрати майбутніх періодів	1170		
Частка перестраховика у страхових резервах	1180		
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181		
резервах збитків або резервах належних виплат	1182		
резервах незароблених премій	1183		
інших страхових резервах	1184		
Інші оборотні активи	1190	224 766	224 766
Усього за розділом II	1195	1 852 669	2 013 092
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	6 623,00	6 623
Баланс	1300	2 512 794	2 600 427
Пасив	Код рядка	2023	Прогноз
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	61	61
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401		
Капітал у дооцінках	1405	101 177	101 177
Додатковий капітал	1410	88	88
Емісійний дохід	1411		
Накопичені курсові різниці	1412		
Резервний капітал	1415		
		-432 245	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420		-344 612
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Інші резерви	1435		
Усього за розділом I	1495	-330 919	-243 286
Довгострокові кредити банків	1510	209 853	209 853
Інші довгострокові зобов'язання	1515	544 939	544 939
Усього за розділом II	1595	754 792	754 792
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	204 453	204 453
Векселі видані	1605		

Поточна кредиторська заборгованість:			
за довгостроковими зобов'язаннями	1610	65 713	65 713
за товари, роботи, послуги	1615	72 465	72 465
за розрахунками з бюджетом	1620	5 261	5 261
за у тому числі з податку на прибуток	1621		
за розрахунками зі страхування	1625	935	935
за розрахунками з оплати праці	1630	3 660	3 660
за одержаними авансами	1635	1 697 690	1 697 690
за розрахунками з учасниками	1640		
із внутрішніх розрахунків	1645		
за страховою діяльністю	1650		
Поточні забезпечення	1660	8 875	8 875
Доходи майбутніх періодів	1665		
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670		
Інші поточні зобов'язання	1690	29 869	29 869
Усього за розділом III	1695	2 088 921	2 088 921
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800		
Баланс	1900	2 512 794	2 600 427

Короткий звіт подібності

Ім'я користувача:
Бізнес-економіки та підприємництва Чебакова Тетян...
ID перевірки:
1016259703

Дата перевірки:
17.05.2024 18:40:12 EEST
Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
22.05.2024 15:58:01 EEST
ID користувача:
100005716

Назва документа: Скудний Д.О
Кількість сторінок: 52 Кількість слів: 10010 Кількість символів: 82932 Розмір файлу: 203.61 KB ID файлу: 1016047931

33.7%
Схожість

Найбільша схожість: 23.9% з джерелом з Бібліотеки (ID файлу: 1016030953)

0% Цитат

- Вилучення цитат вимкнено
- Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнено

0%
Вилучень

Немає вилучених джерел

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Вадима Гетьмана
Факультет економіки та управління
Кафедра бізнес-економіки та підприємництва

ПРОТОКОЛ
аналізу науковим керівником звіту про запозичення в тексті
кваліфікаційної магістерської роботи

Студента: СКУДНОГО ДМИТРА ОЛЕГОВИЧА

На тему: «Підвищення ефективності діяльності аграрного підприємства»

Спеціальність: 051 «Економіка»

Освітньо-професійна програма: «Економіка агробізнесу та агротрейдинг»

Коефіцієнт подібності: 33,7%

За результатами ознайомлення з повним звітом про запозичення, який згенерований системою виявлення і запобігання плагіату Unicheck.com, констатую наступне:

- ☒ виявлені в роботі запозичення є сумнійними і не мають ознак плагіату. Тому робота визнається самостійною і допускається до захисту;
- ☐ виявлені в роботі запозичення не мають ознак плагіату, але їх надмірна кількість викликає сумніви щодо цінності роботи і самостійності її автора. Роботу направити на доопрацювання;
- ☐ виявлені в роботі запозичення є недобросовісними і мають ознаки плагіату або в ній містяться навмисні спотворення тексту, що вказують на спроби приховування недобросовісних запозичень. У зв'язку з чим, робота не допускається до захисту.

Обґрунтування:

Виявлені в роботі запозичення є сумнійними не мають ознак плагіату, але їх є досить велика кількість, всі вони мають відповідні посилання на автора. Також програмним забезпеченням як подібність відмічено назви показників в таблицях, що не є запозиченнями. Робота допускається до захисту

16.05.2024

(дата)

(підпис)

Ничипорук О.Ю.

(ПІБ наукового керівника)